

บทที่ ๒

จริยธรรมและวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ

การศึกษาวิจัยเรื่องวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจเชิงพุทธรูมการณ์ ในบทนี้จะกล่าวถึง ความหมาย ที่มา รูปแบบและมาตรฐานทางจริยธรรม จริยธรรมของตำรวจตามที่ ก.ตร. กำหนด จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และควรเสริมสร้าง พัฒนาการจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ ปัญหาทางจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ วิธีการแก้ปัญหาทางจริยธรรม และวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษา ดังนี้

๒.๑ จริยธรรมของข้าราชการตำรวจ

๒.๑.๑ ความหมายของจริยธรรม

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากตำรา ที่นักวิชาการให้คำจำกัดความ และความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ความหมายว่า จริยธรรม คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม^๑

พระราชวรณีย์ (ป.อ.ปยุตโต) ให้ความหมายของจริยธรรมในคุณธรรม จริยธรรม ว่า จริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความหมายกว้างมาก หมายถึง การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่การยังชีวิตให้เป็นไป การครองชีวิต การเคลื่อนไหวของชีวิตทุกแง่ทุกด้าน ทุกระดับ ทั้งทางกาย ทางวาจา ทางใจ ทั้งด้านส่วนตัว สังคม อารมณ์ จิตใจ ปัญญาให้เป็นอยู่ในระดับศีล และยังคงกล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับจริยธรรมว่า เป็นสิ่งที่ทำให้ได้ในทางวินัย จนเกิดความเคยชิน มีพลังใจมีความตั้งใจแน่วแน่มีความประทับใจ ซึ่งจริยธรรมจะต้องอาศัยปัญญา^๒

สุลักษณ์ ศิวรักษ์ กล่าวไว้ว่า จริยธรรม คือ หลักแห่งการดำเนินชีวิตอันประเสริฐ หรือ หลักแห่งการประพฤติตนตามธรรมเนียมของสังคมเป็นคุณธรรมที่สังคมยอมรับเป็นแนวทางและ

---

^๑ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, <<http://rir3.royin.go.th/dictionary>. January 2010>

^๒ กัลยาณี นิลเกาะ, “บทบาทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจกับการปลูกฝังจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

เป็นปทัสถานในการวัด เพื่อก่อให้เกิดความรุ่งเรือง เกษมสุขในสังคม ซึ่งการที่จะปฏิบัติให้เป็นเช่นนั้นได้ ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้ว่าสิ่งใดผิด ดังนั้น การปฏิบัติตามหลักจริยธรรมจึงต้องประกอบกัน ตั้งแต่รู้สึทางจิตใจ และการปฏิบัติทางกาย อันสอดคล้องกับความรู้สึทางจิต ที่เป็นแนวทางเครื่องชี้แนะกฎเกณฑ์ กติกาที่ควบคุมความประพฤติ การปฏิบัติของบุคคล”

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ให้ความหมายว่า จริยธรรมเป็นความสำนึกที่บุคคลมีในเรื่อง ความดี ความชั่ว ความถูก ความผิด ความยุติธรรมและความไม่ยุติธรรม ลักษณะพฤติกรรมของคนเราที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประการใดประการหนึ่งในสองประเภท คือ ลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้นๆ เป็นการกระทำที่สังคมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพึงพอใจ ว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสม อีกประการหนึ่งเป็นลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ พยายามกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้นๆ ส่วนมากจะรู้สึกว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องไม่สมควร^๔

โกศล มีคุณ ให้ความหมายของจริยธรรมว่า เป็นการรับรู้ การสังเกต เข้าใจสถานการณ์ของสังคม เข้าใจอำนาจของสังคม มีความสามารถในการปรับตัวและควบคุมตัวเองในด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับสังคม ครอบคลุมถึงสาระต่างๆ ของบุคคลในสังคม เกิดจากความเจริญทางสติปัญญา ที่องกามเพื่อเสริมสร้างสังคม^๕

สาโรช บัวศรี อธิบายความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรม คือศีลธรรมและคุณธรรม หมายถึงการละเว้นการฆ่าหรือเบียดเบียน คุณธรรม หมายถึง ความเมตตา กรุณา จริยธรรมย่อรวมเอาค่านิยมที่จำเป็นอื่นๆ เข้าไว้ด้วยกัน อาจได้แก่ ธรรมเนียม ประเพณี กฎหมาย อุดมการณ์ วินัย

^๓ สุลักษณ์ ศิวรักษ์, ศีลศาสนากับสังคมไทย สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๔๐ – ๒๕๔๔, สำนักนายกรัฐมนตรี, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรนราการพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๖๘.

^๔ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๔), หน้า ๔ – ๖.

^๕ โกศล มีคุณ, การวัดจริยธรรม, (ราชบุรี : วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง, ๒๕๓๓), หน้า ๔ (อค์สำเนา), อ้างใน ปริญา บุญยัติ, “การพัฒนาแบบทดสอบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ ตามแนวคิดทฤษฎีโคลเบิร์ก”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิต, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑.

และมารยาทหรือกล่าวสั้นๆ คือ ค่านิยมในระดับต่างๆ ซึ่งสังคมและบุคคลจำเป็นต้องยึดมั่น และจริยธรรมนี้ย่อมจะนำสันติสุขมาให้แก่บุคคลและสังคมได้ตามควรแก่กรณี^๖

พนัส หันนาคินทร์ กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติที่พึงปฏิบัติต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองเกษมสุขในสังคม การที่จะปฏิบัติให้เป็นเช่นนั้นได้ ผู้ปฏิบัติต้องรู้จักว่าสิ่งใดถูกผิด ดังนั้น การปฏิบัติทางกายต้องสอดคล้องกับการปฏิบัติทางจิต^๗

จากความหมายที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่า จริยธรรมเป็นการประพฤติดี เป็นการปฏิบัติชอบ ในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ยุติธรรม ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดจนต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งสอดคล้อง กับกฎเกณฑ์และมาตรฐานของสังคมทุกเชื้อชาตินั้นๆ ในอันที่จะก่อให้เกิดความสงบสุข ร่มเย็น เป็นระเบียบเรียบร้อยของคนในสังคม

๒.๑.๒ ที่มาและองค์ประกอบของจริยธรรม

๒.๑.๒.๑ ที่มาของจริยธรรม

จริยธรรมอันเป็นหลักการความประพฤติของบุคคลตามที่ได้นำเสนอไปแล้วนั้น ด้วยเหตุที่ว่า จริยธรรมเป็นหลักการที่กว้าง ซึ่งอาจรวมถึงศีลธรรม ศาสนา กฎหมายและค่านิยมของชนในแต่ละหมู่เหล่า ในทางพฤตินัยศาสตร์ ได้แบ่งที่มาของจริยธรรมของบุคคลออกเป็น ๒ ด้าน ได้แก่

๑) **ด้านเนื้อหาของจริยธรรม** คือ กฎเกณฑ์ของความประพฤติปฏิบัติ ซึ่งมีองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ ความรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ทัศนคติ และบุคลิภาพที่เกี่ยวกับคุณธรรม ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันตามสภาพของสังคม วัฒนธรรม ศาสนา ชุมชน และอาจเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามในสังคมที่แตกต่างกันได้ด้วย อาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรม ศาสนา กฎหมาย ค่านิยมในสังคมเป็นส่วนหนึ่งของที่มาของจริยธรรมนั่นเอง

๒) **ด้านโครงสร้างจริยธรรม** ได้แก่ กระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง (Value Clarification) หมายถึง การรู้จักจำแนกผิด ถูก ควร ไม่ควร ยอมรับความสำคัญของคุณค่าที่ตนเลือกนำไปปฏิบัติ การใช้การกระทำโดยมีระดับขั้นของพัฒนาการ จากต่ำสุดถึงขั้นสูงสุดของการใช้

^๖ ศาโรช บัวศรี, จริยศึกษา, (ม.ป.ป.), ๒๕๒๗, อ้างใน จุฑารัตน์ ละอองสุวรรณ, “พฤติกรรมด้านจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ – ๕ โรงเรียนบางเมืองเขื่อนผ่องอนุสรณ์ จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗), หน้า ๑๒ - ๑๓.

^๗ พนัส หันนาคินทร์, การสอนค่านิยมและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๑.

เหตุผลวิจารณ์ จะทำให้ได้มาซึ่งหลักการที่เป็นสากล ดังนั้น ที่มาของจริยธรรมตามลักษณะที่สองนี้ จึงหมายถึงการไตร่ตรอง ไคร่ครวญ ด้วยเหตุผล (Reflection) ของบุคคล^๔

๒.๑.๒.๒ องค์ประกอบของจริยธรรม

ความเป็นผู้มีจริยธรรมของบุคคลเกิดขึ้นได้จากองค์ประกอบ ๓ ประการ ดังนี้

๑) ด้านความรู้ คือ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยการคิด

๒) ด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความพอใจ ศรัทธาเลื่อมใส เกิดความนิยมยินดี ยอมรับเพื่อนำมาเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติ

๓) ด้านพฤติกรรมแสดงออก คือ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่างๆ โดยมีอิทธิพลหรือสถานการณ์ร่วม

การได้รับการปลูกฝังถ่ายทอดความรู้ ได้เห็นแบบอย่างของจริยธรรมมีการฝึกฝนปฏิบัติสม่ำเสมอ จนเป็นความเคยชินที่ดีงาม เรียกว่า คุณธรรม^๕

๒.๑.๓ รูปแบบและมาตรฐานทางจริยธรรม

๒.๑.๓.๑ รูปแบบทางจริยธรรม

จริยธรรมสามารถอธิบายได้ ๓ รูปแบบ ดังนี้

๑) **จริยธรรมเชิงปัญญา (Wisdom Ethics)** หมายถึง หลักการหรือคุณธรรมสากลที่มนุษย์เราสามารถใช้อนุญาและเหตุผล ซึ่งเป็นคุณสมบัติพิเศษของมนุษย์ ในทางปรัชญาเรียกว่า ปริชาญาณ (Wisdom) ซึ่งเข้าถึงคุณธรรมสากลนี้ และใช้เป็นหลักการของการดำเนินชีวิต หรือปฏิบัติตาม กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า จริยธรรมเชิงปัญญา เป็นหลักการหรืออุดมคติที่เป็นจุดมุ่งหมายของการดำเนินชีวิตมนุษย์ การปฏิบัติตนของมนุษย์ในวิชาชีพหรือวิชาการต่างๆ จริยธรรมเชิงปัญญาจะเป็นหลักปรัชญาของวิชานั้นๆ

๒) **จริยธรรมเชิงปฏิบัติ (Activity Ethics)** หมายถึง กฎเกณฑ์ความประพฤติปฏิบัติสำหรับมนุษย์ที่ได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน ว่าการประพฤติปฏิบัติอย่างไร จึงเป็นสิ่งที่ควร เพื่อ

^๔ สุพร พวงวรพันธ์, จริยธรรม, ๒๕๓๓, อ้างใน กัลยาณี นิลเกาะ, “บทบาทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจกับการปลูกฝังจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒ – ๑๓.

^๕ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือเสริมสร้างการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ, (กรุงเทพมหานคร : กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๒.

ความเจริญก้าวหน้าและเกียรติภูมิของกลุ่มวิชาชีพ กลุ่มบุคคล เช่น จรรยาบรรณแพทย์ จรรยาบรรณพยาบาล จรรยาบรรณครู และอุดมคติตำรวจ เป็นต้น จริยธรรมเชิงปฏิบัตินี้ อาจมีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรได้

๓) **จริยธรรมในการตัดสินใจ** (Ethical Decisions) การที่บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำการใดๆ โดยใช้วิจารณญาณใคร่ครวญอย่างรอบคอบ ว่าในสถานการณ์ต่างๆ ที่ตนเผชิญนั้นมีข้อเท็จจริงอย่างไร ควรตัดสินใจเลือกกระทำการอย่างไร จึงเหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ ได้ และก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม และเป็นการตัดสินใจที่เล็งเห็นถึงผลดีผลเสียที่จะตามมาอย่างชัดเจน เป็นการตัดสินใจที่ไม่ได้มุ่งเพื่อประโยชน์ตนเองเป็นหลัก^{๙๙}

๒.๑.๓.๒ มาตรฐานทางจริยธรรม

ตามทฤษฎีจริยธรรม มีการกำหนดมาตรฐานไว้ ๔ หลักการ^{๑๐๐} ประกอบด้วย

๑) **หน้าที่** เป็นมาตรฐานของจริยธรรม ถือว่าความถูกต้องขึ้นอยู่กับเจตจำนงหรือเจตนา ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลของการกระทำ ถ้ามีเจตนาดี การกระทำนั้นจัดได้ว่าดี แต่ถ้ามีเจตนาไม่ดีการกระทำนั้นจัดว่าชั่ว ดังนั้น การกระทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาสำเร็จเรียบร้อย ถือว่าเป็นการกระทำที่ถูก ทำชอบ แต่ถ้าไม่ตรงหน้าที่มีความบกพร่องหรือก้าวก่ายหน้าที่ของผู้อื่นเป็นการกระทำที่ผิด

๒) **ความสุข** เป็นมาตรฐานของจริยธรรม ถือว่า ความถูกต้องและผิดตัดสินได้จากผลของการกระทำ การกระทำที่ให้ผลเป็นความสุข หรือให้คุณประโยชน์แก่ตนเอง และผู้อื่นถือว่าเป็นการกระทำที่ดี

๓) **การอยู่รอด** เป็นมาตรฐานของจริยธรรม ถือว่าความอยู่รอด การรักษาตัวรอด และการปรับตัวได้เป็นมาตรฐานในการตัดสินความถูกต้อง การกระทำใดช่วยตนเอง สังคม และประเทศชาติอยู่รอดได้ การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ถูก ส่วนการกระทำที่ตรงกันข้ามเป็นความผิด

๔) **การพัฒนาตนเอง** เป็นมาตรฐานของจริยธรรม ถือว่า การพัฒนาธรรมชาติของมนุษย์ เป็นมาตรฐานตัดสินความถูกต้องและผิด ธรรมชาติของมนุษย์ประกอบด้วยเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับเหตุผลในธรรมชาติ หมายความว่าทั้งธรรมชาติทั้งความผิดและสังคมอยู่ภายใต้กฎอันเดียวกัน

^{๙๙} กัลยาณี นิลเกาะ, “บทบาทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจกับการปลูกฝังจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ”, หน้า ๑๘ – ๑๙.

^{๑๐๐} พรรณี ชูทัย, **ทฤษฎีจริยธรรม**, ม.ป.ป, อ้างใน กัลยาณี นิลเกาะ, “บทบาทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจกับการปลูกฝังจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ”, **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๒), หน้า ๑๓.

คือ กฎธรรมชาติ หรือกฎเหตุผล หรือกฎแห่งความเปลี่ยนแปลง การกระทำที่ยกระดับจิตใจให้เข้าใจ
ถ่องแท้ถึงกฎ ผลนี้จัดเป็นความถูกต้อง ส่วนการทำให้เข้าใจกฎเหตุผลเป็นการทำที่ผิด

๒.๑.๔ จริยธรรมของตำรวจตามที่ ก.ตร. กำหนด

มาตรฐานทางจริยธรรมของตำรวจ ก.ตร. ได้กำหนดไว้ในประมวลจริยธรรมและ
จรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. ๒๕๕๓ ท้ายกฎ ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของ
ตำรวจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๗ – ข้อ ๑๕ ดังนี้

ข้อ ๗ ข้าราชการตำรวจต้องเคารพ ศรัทธา และยึดมั่นการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) จงรักภักดีและเทิดทูนพระมหากษัตริย์ พระราชินี และพระราชทายาท และไม่
ยอมให้ผู้ใดล่วงละเมิด

๒) สนับสนุนการเมืองประชาธิปไตยด้วยศรัทธา มีความเป็นกลางทางการเมืองไม่
เป็นผู้บริหารหรือกรรมการพรรคการเมือง และไม่กระทำการใดๆ อันเป็นคุณหรือโทษแก่พรรค
การเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น

ข้อ ๘ ข้าราชการตำรวจต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามบทบัญญัติ
แห่งรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมายอื่นโดยเคร่งครัด โดยไม่เลือกปฏิบัติ

ข้อ ๙ ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเกิด
ประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ ประชาชน ชุมชน และประเทศชาติเป็น
สำคัญ ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว กระตือรือร้น รอบคอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้
และเป็นธรรม

๒) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ ขยันหมั่นเพียร เสียสละใช้ปฏิภาณไหว
พริบกล้ำหาญและอดทน

๓) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความเต็มใจ ไม่ละทิ้งหน้าที่ ไม่หลีกเลี่ยง
หรือปัดความรับผิดชอบ

๔) ดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัด คู้มค่า อย่างระมัด
ระวังมิให้เสียหายหรือสิ้นเปลืองเยี่ยงวิญญูชน จะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตนเอง

๕) รักษาความลับของทางราชการ และความลับที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือ
จากประชาชนผู้มาติดต่อราชการ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรม หรือ
การตรวจสอบตามที่กฎหมาย กฎข้อบังคับ กำหนด

ข้อ ๑๐ ข้าราชการตำรวจต้องมีจิตสำนึกของความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ เพื่อให้ประชาชนศรัทธาและเชื่อมั่น ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) มีท่าทีเป็นมิตร มีมนุษยสัมพันธ์อันดี และมีความสุภาพอ่อนโยนต่อประชาชน ผู้รับบริการ รวมทั้งให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ รวดเร็วและไม่เลือกปฏิบัติ

๒) ปฏิบัติตนให้เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชนไม่เบียดเบียน ไม่แสดงกิริยา หรือท่าทางไม่สุภาพหรือไม่ให้เกียรติ รวมทั้งไม่ใช้ถ้อยคำ กิริยาหรือท่าทาง ที่มีลักษณะหยาบคาย ดูหมิ่นหรือเหยียดหยามประชาชน

๓) เอื้อเฟื้อ สงเคราะห์ และช่วยเหลือประชาชน เมื่ออยู่ในฐานะที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ หรือประสบเคราะห์จากอุบัติเหตุ การละเมิดกฎหมาย หรือภัยอื่นๆ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ต้องสงสัยหรือผู้กระทำผิดกฎหมายหรือไม่

๔) ปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ อย่างเคร่งครัด การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่ร้องขอ ต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็ว ไม่ถ่วงเวลาให้เนิ่นช้า และไม่ให้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นเท็จแก่ประชาชน

ข้อ ๑๑ ข้าราชการตำรวจต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และยึดมั่นในศีลธรรม โดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตน ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) ไม่ใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งอำนาจหรือหน้าที่ของตน แสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น

๒) ไม่ใช้ตำแหน่ง อำนาจหรือหน้าที่ หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งอำนาจหรือหน้าที่ของตน ไปในทางจงใจหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ การใช้ดุลพินิจ หรือการกระทำของข้าราชการตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น อันเป็นผลให้เกิดการตัดสินใจ การใช้ดุลพินิจ หรือการกระทำของผู้นั้น สูญเสียความเที่ยงธรรมและยุติธรรม

๓) ไม่รับของขวัญนอกเหนือจากโอกาสและกาลตามประเพณีนิยม และของขวัญนั้นต้องมีมูลค่าตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกาศกำหนด เว้นแต่ญาติซึ่งให้โดยเสน่หาตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานานุรูป หรือการให้โดยธรรมจรรยา

๔) ไม่ใช้เวลาราชการหรือทรัพย์สินของทางราชการเพื่อธุรกิจหรือประโยชน์ส่วนตน

๕) ไม่ประกอบอาชีพเสริม ซึ่งมีลักษณะเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน หรือเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวม

๖) คำรงชีวิตส่วนตัวไม่ให้เกิดมตทินมัวหมองต่อตำแหน่งหน้าที่ ไม่ทำผิดกฎหมาย แม้เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่หมกมุ่นในอบายมุขทั้งหลาย ไม่ฟุ้งเฟ้อ หลอหลอ และใช้จ่ายประหยัดตามฐานะแห่งตน

ข้อ ๑๒ ข้าราชการตำรวจต้องภาคภูมิใจในวิชาชีพ กล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ดีงาม เพื่อเกียรติศักดิ์และศักดิ์ศรีของความเป็นตำรวจ ซึ่งต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัด

๒) ไม่สั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติการในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือขัดต่อคุณธรรมและศีลธรรม

๓) ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ตนรู้หรือควรจะรู้ว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในการนี้ให้ทุกท่วงเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาผู้สั่ง

๔) ไม่เลียงกฎหมาย ใช้หรือแนะนำให้ใช้ช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือทำให้สูญเสียความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม

ข้อ ๑๓ ในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการตำรวจต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาและที่พึ่งของผู้ใต้บังคับบัญชา

๒) หมั่นอบรมให้ผู้ใต้บังคับบัญชายึดถือปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม และจรรยาบรรณ ว่ากล่าวตักเตือนด้วยจิตเมตตา และให้ความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่

๓) ปกครองบังคับบัญชาด้วยหลักการและเหตุผลที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ขอมรับฟังความคิดเห็น และไม่ผลักความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชา

๔) ใช้หลักคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนอย่างเคร่งครัด และปราศจากความลำเอียง

ข้อ ๑๔ ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน ข้าราชการตำรวจต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

๑) เคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย

๒) รักษาวินัยและความสามัคคีในหมู่คณะ

๓) ปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานด้วยความสุภาพมีน้ำใจ รักใคร่ สนิทกัน และมิมีนุชสัมพันธ์ รวมทั้ง รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน

๔) อุทิศตนเอง ไม่หลีกเลี่ยงหรือเกี่ยงงาน ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติหน้าที่โดยยึดความสำเร็จของงานและชื่อเสียงของหน่วยงานเป็นที่ตั้ง

ข้อ ๑๕ ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่ผู้ตรวจการแผ่นดินกำหนด ดังนี้

- ๑) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
- ๒) การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ
- ๓) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
- ๔) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย
- ๕) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ
- ๖) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
- ๗) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
- ๘) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- ๙) การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์การ^{๑๒}

๒.๑.๕ จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และที่ควรเสริมสร้าง

๒.๑.๕.๑ จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่

ทรัพยากรมนุษย์ ถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดของประเทศชาติ กำลังพล ในสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็เช่นกัน ถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เราจะเพิ่มจำนวนคนมากขึ้นสักเท่าใดก็ตามแต่ถ้าเป็นกำลังพลที่บกพร่องไร้คุณภาพ หรือเป็นกำลังพลเสื่อมแล้ว นอกจากจะไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้แล้ว กำลังพลเหล่านั้นยังเป็นกำลังพลที่สร้างปัญหาให้กับหน่วยงาน และสร้างเงื่อนไขที่ไม่ดีให้กับสังคมอีกด้วย^{๑๓}

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาข้าราชการตำรวจของเราให้มีประสิทธิภาพ มีความสามารถ มีความรอบรู้ มีคุณธรรม มีจริยธรรม ให้สมกับการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์อย่างแท้จริง

^{๑๒} กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือเสริมสร้างการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ, หน้า ๖ – ๑๑.

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑ – ๑๒.

๒.๑.๕.๒ จุดมุ่งหมายของการมีจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่

- ๑) ให้สามารถควบคุม กาย วาจา ใจ อยู่ในขอบเขตที่ดีงาม ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นสามารถสร้างประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้
- ๒) ให้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนและปฏิบัติได้จนเป็นนิสัย
- ๓) ให้มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ทักษะ รู้จักคิด และวิเคราะห์อย่างมีระบบวิธีการและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- ๔) มีทรศนะที่ดีต่อสัมมาชีพทุกชนิด มีระเบียบวินัยในการทำงานทั้งในส่วนตนและหมู่คณะ มานะ พากเพียร อดทน ประหยัด และใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
- ๕) มีความซื่อสัตย์ มีวินัยในตัวเอง เคารพต่อกฎกติกาของสังคม รับผิดชอบตนเอง ครอบครัว และสังคม ตลอดจนเสริมสร้างความเสมอภาค และความเป็นธรรมในสังคม
- ๖) รู้จักสิทธิและหน้าที่ รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคีและเสียสละ รู้จักการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีอย่างมีหลักการและเหตุผล^{๔๔}

๒.๑.๕.๓ โครงสร้างจริยธรรมตำรวจ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการปรับปรุงพัฒนาโครงสร้างของจริยธรรมตำรวจ โดย จเรตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดำเนินการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจในปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตามกรอบอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรงให้เป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน โดยมีการแบ่งอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบกำกับดูแล เป็น ๓ ส่วน ได้แก่ สำนักงานจเรตำรวจ กองบัญชาการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ ดังนี้

- สำนักงานจเรตำรวจ

ได้มีการจัดตั้งศูนย์จริยธรรมและจรรยาบรรณขึ้นมา โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้คือ

ศูนย์จริยธรรมและจรรยาบรรณ มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับให้คำปรึกษาแนะนำหน่วยต่างๆ ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติเกี่ยวกับการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณตาม กฎ.ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ โดยปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

- ๑) งานธุรการและงานสารบรรณ รวมทั้งจัดทำสถิติงานเข้า – ออกของศูนย์จริยธรรมและจรรยาบรรณ

---

^{๔๔} กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือเสริมสร้างการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ , หน้า ๑๑ – ๑๒.

๒) ดำเนินการให้คำปรึกษาแนะนำหน่วยต่างๆ ในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณตามกฎหมาย.ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

๓) ดำเนินการจัดทำคู่มือและคำอธิบายแนวทางปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณตามกฎหมาย.ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

๔) รวบรวม เก็บรักษา และแจกจ่ายกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณ

๕) ดำเนินการออกกฎ ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณให้มีความเหมาะสมกับกาลเวลาและสถานการณ์

๖) รวบรวมสถิติข้อมูลหน่วยงานและหรือข้าราชการตำรวจ พนักงานราชการ และลูกจ้างที่ละเมิด ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจให้เป็นระบบสามารถตรวจสอบได้

๗) ประสานกองบัญชาการต่างๆ จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ

๘) ให้ศูนย์จริยธรรมและจรรยาบรรณตามระเบียบนี้เป็นศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจในระดับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๙) งานอื่นๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย^{๔๔}

- กองบัญชาการศึกษา

ได้จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม และพัฒนาคุณธรรมขึ้นมา โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรม มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรมของข้าราชการตำรวจในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดำเนินการเกี่ยวกับตัวชี้วัด การประกาศเชิดชูเกียรติหน่วยงานและตัวบุคคล เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ภารกิจ และพัฒนาหลักสูตรการอบรมด้านจริยธรรมและคุณธรรมให้กับข้าราชการตำรวจในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามกฎหมาย.ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ โดยปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

^{๔๔} สำนักงานจเรตำรวจ, คู่มือแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมาย.ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. ๒๕๕๑ (แก้ไขตามกฎหมาย.ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓), (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ๒๕๕๓), หน้า ๒๒๔ – ๒๒๕.

- ๑) งานอำนวยการของศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรม
- ๒) งานพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข กำหนดตัวชี้วัดและหลักเกณฑ์การประเมิน เพื่อประกาศเชิดชูเกียรติหน่วยงานและข้าราชการตำรวจที่ประพฤติปฏิบัติดีเยี่ยมตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ
- ๓) เป็นศูนย์กลางในการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงงานส่งเสริมจริยธรรมและจรรยาบรรณของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติและส่วนราชการอื่น
- ๔) ดำเนินการเกี่ยวกับงานของศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรม และให้คำปรึกษา แนะนำการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ
- ๕) จัดกิจกรรมรณรงค์ ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่เกี่ยวกับงานจริยธรรมและจรรยาบรรณของข้าราชการตำรวจ รวมทั้งกิจกรรมของศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรม และให้คำปรึกษา แนะนำการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ
- ๖) ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหา อุปสรรค พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรม และให้คำปรึกษา แนะนำการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ
- ๗) ดำเนินการกำหนดหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรมให้กับข้าราชการตำรวจ
- ๘) จัดกิจกรรมฝึกอบรมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรมให้กับข้าราชการตำรวจในหลักสูตรสำคัญ
- ๙) ประสานความร่วมมือกับสถาบัน หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนในการจัดกิจกรรมฝึกอบรมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรมให้กับข้าราชการตำรวจ
- ๑๐) ให้คำปรึกษา เสนอแนะ สนับสนุนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรม ให้กับหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- ๑๑) สร้างความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันด้านจริยธรรมและคุณธรรม
- ๑๒) จัดทำทะเบียนผู้เข้ารับการฝึกอบรมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรม
- ๑๓) งานติดตามประเมินผลการฝึกอบรมจริยธรรมและพัฒนาคุณธรรม รวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติ
- ๑๔) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

๑๕) งานอื่นๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย^{๑๖}

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ

ได้จัดตั้งกองตรวจสอบและทะเบียนประวัติ โดยมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

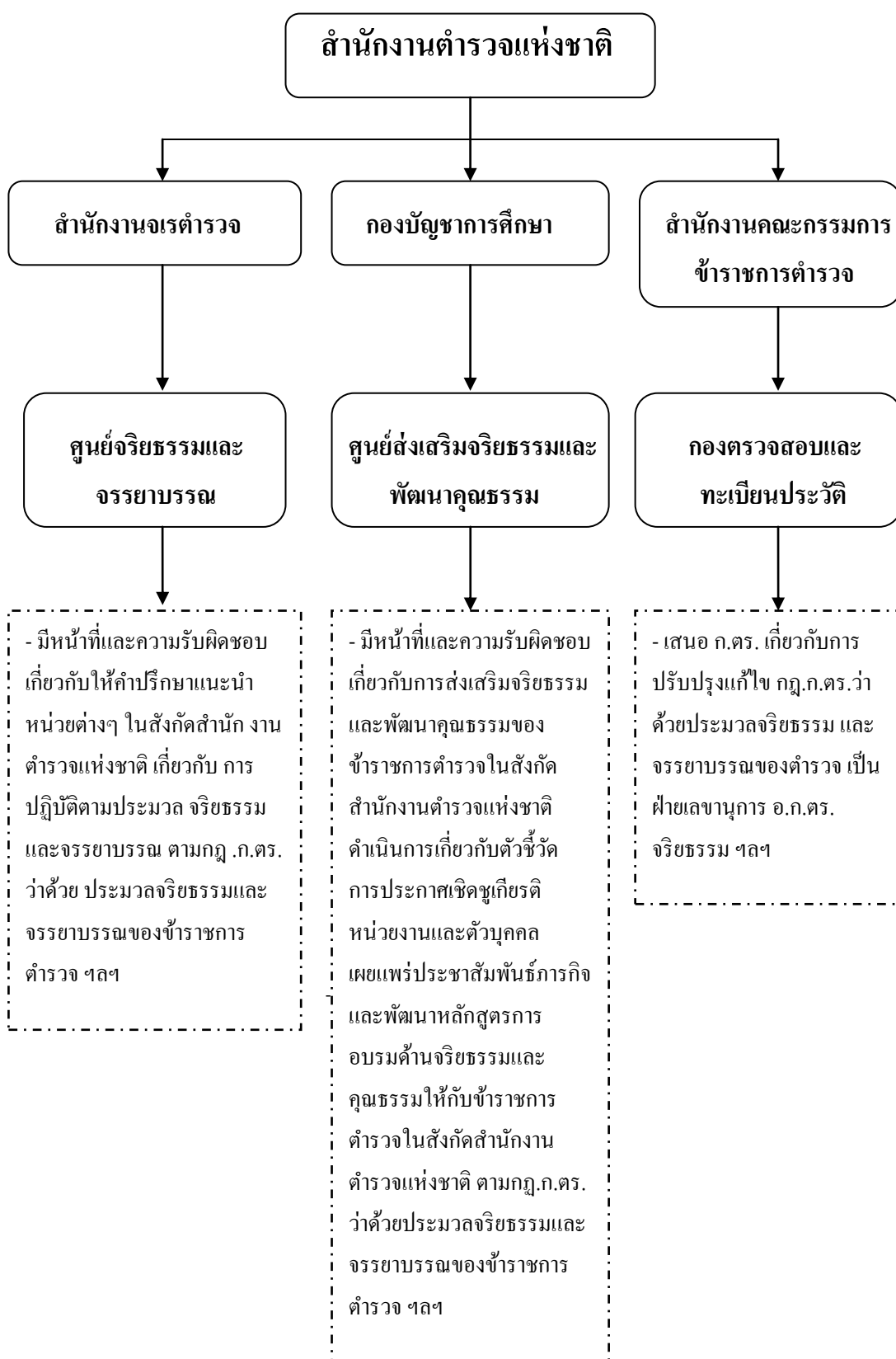
กองตรวจสอบและทะเบียนประวัติ มีหน้าที่เสนอ ก.ตร. เกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขกฎ.ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ เป็นฝ่ายเลขานุการ อ.ก.ตร. จริยธรรม

จากที่กล่าวมานี้ สามารถแสดงแผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงโครงสร้างจริยธรรมตำรวจ ดังนี้

---

^{๑๖} สำนักงานจเรตำรวจ, คู่มือแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมาย.ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. ๒๕๕๑ (แก้ไขตามกฎหมาย.ก.ตร. ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓), หน้า ๖๑๐ – ๖๑๑.

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงโครงสร้างจริยธรรมตำรวจ

๒.๑.๕.๔ แนวทางปฏิบัติที่ข้าราชการตำรวจผู้มีจริยธรรมควรกระทำ

ตำรวจต้องมีความสำรวมกาย วาจา ใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ในทางที่ถูกต้อง ชอบด้วยหลักการและมีคุณธรรมประจำใจ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงกฎหมาย ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ จารีตประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม โดยการแสดงออกด้วยอัธยาศัยไมตรีอันดีงาม บางครั้งตำรวจก็ต้องปฏิบัติให้ดูเข้มแข็ง จริงจังเพื่อให้ได้ผลในด้านรักษาไว้ซึ่งกฎหมาย ความสงบสุขของสังคม และประชาชนโดยรวม

นอกจากนี้ จริยธรรมตำรวจจะช่วยส่งเสริมให้ตำรวจเป็นที่ยอมรับในสังคมทั่วไป ผู้บังคับบัญชาให้ความไว้วางใจ เพื่อนฝูง ญาติพี่น้องให้ความรักและไว้วางใจ ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อถือและยึดเป็นตัวอย่าง ตำรวจที่มีจริยธรรมที่ดีจะเห็นได้จากการที่มีกิริยาวาจาดี หรือที่เรียกว่า มารยาทดี การแต่งเครื่องแบบ การแสดงความเคารพ ซึ่งแสดงถึงความมีวินัย จิตใจสูง และมีจริยธรรมตำรวจในตัวบุคคลนั้น

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้ข้าราชการตำรวจปฏิบัติตามข้อปฏิบัติสำหรับผู้มีอาชีพตำรวจเพื่อผลความสำเร็จที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

๑) การปฏิบัติตนในที่สาธารณะ

การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจไม่ว่าจะต่อผู้ใด จะต้องดำเนินไปโดยคำนึงถึงการสร้างศรัทธาและความเชื่อถือให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน ข้าราชการตำรวจทุกคนจะต้องปฏิบัติตนให้มีลักษณะสุภาพ อ่อนน้อม น่ายกย่องเคารพยำเกรง ดังนั้น ข้าราชการตำรวจจึงไม่อยู่ในฐานะที่ประชาชนจะดูถูก หรือเกรงกลัว เพราะประชาชนทุกคนไม่มีหน้าที่จะต้องมากลัวตำรวจ ดังนั้นตำรวจย่อมให้บริการแก่ประชาชนทันทีเมื่อเห็นสมควร หรือเมื่อได้รับการร้องขอโดยชอบ จะต้องปฏิบัติงานโดยไม่มีอคติ และยึดหน้าที่เป็นหลัก จะต้องช่วยเหลือผู้ได้รับทุกข์ช่วยให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

๒) การปฏิบัติเมื่อเข้าจับกุมหรือระงับการกระทำผิดกฎหมาย

การแสดงถึงการอุทิศจิตใจให้แก่หน้าที่ และยืนยันทศนารมณ์ในการรักษากฎหมายให้ถึงที่สุด ไม่ว่ากรณีใดๆ เมื่อมีความจำเป็นจะต้องใช้อาวุธหรือกำลัง จะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตที่เหมาะสม ซึ่งกฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ขอบเขตอำนาจเหล่านี้จะต้องทำความเข้าใจไว้ให้ดีตลอดเวลา ว่ามีอำนาจเพียงใด และขอบเขตจำกัดแค่ไหน การปฏิบัติจะต้องแสดงออกไปโดยใช้มาตรการรุนแรงน้อยที่สุด และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

๓) การปฏิบัติหน้าที่สืบสวนสอบสวน

ในฐานะข้าราชการตำรวจเป็นผู้ให้ความยุติธรรมระหว่างผู้กล่าวหาและผู้ต้องหา

ข้าราชการตำรวจต้องรักษาทบาทของการไม่อคติต่อฝ่ายใด สนใจรับฟังถ้อยแถลงการณ์กล่าวอ้าง และพยานหลักฐานที่ทั้งสองฝ่ายจะนำเสนอ อำนวยความสะดวกให้ทุกคนมีโอกาสพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเอง ไม่ปฏิบัติการทำงานเยาะเย้ยดูหมิ่นผู้ใด แม้จะเป็นผู้ที่กระทำผิดจริง พอใจที่จะใช้มาตรการทางกฎหมายเท่านั้น

ดังนั้น ข้าราชการตำรวจจะต้องหมั่นฝึกฝนตนเองให้มีจิตใจหนักแน่น ไม่ฟังความข้างเดียว ไม่ด่วนสรุปหรือตัดสินใจโดยปราศจากข้อมูลและพยานหลักฐาน แต่ใช้วิจักษ์ญาณอย่างดีที่สุดประกอบการปฏิบัติหน้าที่

๔) การรับของขวัญ รางวัล หรือให้อภิสิทธิ์

ภารกิจตามหนึ่งของข้าราชการตำรวจ เป็นที่ยอมรับว่าหนักและยากเป็นงานที่ต้องควบคุมตัวเอง ต้องทำตนให้มีเกียรติและเสียสละ จึงต้องระมัดระวังอย่าให้ตกไปอยู่ในฐานะที่ประชาชนคนหนึ่งคนใดจะมาหวังสิทธิพิเศษจากข้าราชการตำรวจ เช่น การรับของขวัญของกำนันหรือรับสิทธิพิเศษจากประชาชนไม่ว่าจะเป็นของมีค่าหรือสินน้ำใจเล็กๆ น้อยๆ เพราะการกระทำเหล่านี้อาจจะถูกมองไปในแง่มีบุญคุณต่อกัน รักใคร่ชอบพอกัน อันอาจจะชักนำไปสู่การปฏิบัติหน้าที่ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

๕) การเป็นประจักษ์พยาน

ข้าราชการตำรวจทุกคนต้องคำนึงถึงการพิจารณาดีและให้ความเป็นธรรมทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้บริสุทธิ์ จะต้องมีความแน่ใจกับพยานหลักฐานที่จะใช้ประกอบการพิจารณา โดยไม่มีอคติหรือมั่งร้าย ดังนั้น ข้าราชการตำรวจจะต้องไม่คำนึงถึงบุคคลด้วยฐานะทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา สังคม เศรษฐกิจ หรือฐานะอื่นใด นอกจากความเป็นคนเท่าเทียมกันเพื่อให้คำให้การของข้าราชการตำรวจเป็นสิ่งที่น่าเชื่อถือและมีความยุติธรรมอย่างแท้จริง

ข้าราชการตำรวจจะต้องยอมเสียสละเวลาในการพัฒนาแนวความคิดความชำนาญงานเพื่อให้เกิดความยุติธรรมในการให้การ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงแห่งคดี เพราะในบางครั้งมีแต่เพียงคำให้การของข้าราชการตำรวจเท่านั้นที่จะใช้เป็นประจักษ์พยาน

๖) การปฏิบัติตนในฐานะผู้บังคับบัญชา

ข้าราชการตำรวจจะต้องเอาใจใส่ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชา ประพฤติตนเป็นตัวอย่างสามารถเป็นที่ปรึกษาและที่พึ่งของผู้ใต้บังคับบัญชา มีความรับผิดชอบและไม่ผลักความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีลักษณะผู้นำที่พร้อมจะนำผู้ใต้บังคับบัญชาฟันฝ่าอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลา หมั่นอบรม ดักเตือน ให้ความรู้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวกับงานในหน้าที่รับผิดชอบ

๗) การปฏิบัติตนในฐานะผู้บังคับบัญชา

ข้าราชการตำรวจจะต้องเคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา รักษาระเบียบวินัย และความสามัคคีในหมู่คณะ พร้อมทั้งจะอุทิศตนให้แก่หน้าที่ราชการโดยไม่หลีกเลี่ยงเกี่ยงงอน มีศรัทธาในหน้าที่และผู้บังคับบัญชา

๘) การปฏิบัติตนในฐานะเพื่อนร่วมงาน

ข้าราชการตำรวจจะต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชื่นกันและกัน สร้างความสามัคคีปรองดองในหมู่คณะ ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยยึดวัตถุประสงค์ส่วนรวมของหน่วยงานเป็นหลัก ไม่อิจฉาริษยาหรือสร้างปัญหา แต่ตรงกันข้ามพยายามเสริมสร้างพัฒนางานทั้งในหน้าที่ความรับผิดชอบของตนและของหน่วยงานให้ดีขึ้น

๙) การปฏิบัติตนของข้าราชการตำรวจ

ข้าราชการตำรวจจะต้องคำนึงเสมอว่า ประชาชนมองตนอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น เมื่อนอกเวลาราชการ หากประพฤติตนไม่สมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่เคารพกฎหมาย ข่มขู่ข่มขืน สะทอนกลับมาสู่หน้าที่การงาน ทั้งโดยส่วนตัวและส่วนรวม หรือหน่วยงานทั้งหมด ประชาชนต้องการเห็นว่าข้าราชการตำรวจประพฤติตนดี สมควรนำเป็นตัวอย่างทั้งในและนอกหน้าที่ ประชาชนรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด และวางตนให้เหมาะสมแก่กาลเทศะ พยายามสร้างครอบครัวให้มีความสุขไม่หมกมุ่นในอบายมุขทั้งหลาย เพื่อเป็นการรักษาเกียรติยศและขนบธรรมเนียมที่ดีไว้ ผู้ที่เชื่อและเคารพในเกียรตินี้ ข่อมไม่ทำอะไรให้เกิดการเสื่อมเสียในทางตรงกันข้ามทุกคนจะต้องช่วยกันสร้างศรัทธาให้เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนทั้งในด้านศีลธรรม ความเข้มแข็งอดทนและการอุทิศตนต่อการทำงาน

๑๐) การเยี่ยมเยียนผู้ได้รับบาดเจ็บ

ข้าราชการตำรวจที่มีคุณธรรมและเป็นนักประชาสัมพันธ์ ข่อมจะต้องพิจารณาเห็นว่าผู้ที่ได้รับบาดเจ็บหรือมีอาการเจ็บป่วยจิตใจข่อมไม่ปกติ ต้องการผู้ที่มาเยี่ยมเยียนเอาใจใส่ ฉะนั้นไม่ว่าผู้ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากผลในทางคดีในฐานะผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา หรือบาดเจ็บจากการเกิดอุบัติเหตุชนิดต่างๆ เช่น ถูกรถยนต์ชน ถูกไฟไหม้ หากข้าราชการตำรวจจะได้ใช้เวลาที่ว่างจากราชการสำคัญอื่นๆ ไปเยี่ยมเยียน และอาจมีสิ่งของเล็กๆ น้อยๆ ไปฝากก็จะทำให้เป็นที่ชื่นอกชื่นใจของผู้บาดเจ็บและญาติมิตรของเขา เป็นทางให้ได้รับความร่วมมือในการสืบสวนคดีในการป้องกันอาชญากรรมและช่วยเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติ เพราะเป็นการดึงมวลชนมาเป็นฝ่ายรัฐบาล

๑๑) การปฏิบัติต่อเพื่อนบ้านใกล้เคียง

ข้าราชการตำรวจพึงระลึกว่าตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับข้าราชการตำรวจโดยรวม และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฉะนั้น หากได้เริ่มประพฤติปฏิบัติกับเพื่อนบ้านใกล้เคียงในละแวกหมู่บ้านที่อาศัยอยู่อย่างมีมนุษยสัมพันธ์โดยใช้กิริยา วาจา ไพเราะ นุ่มนวล ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อ เมื่อเขาได้รับความเดือดร้อนหรือมีธุระจำเป็นก็ช่วยให้คำแนะนำ บอกวิธีการแก้ปัญหา หรือช่วยเป็นธุระจัดทำให้ ก็จะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดี โดยเฉพาะการปฏิบัติที่เป็นมิตรกับเยาวชนและเด็ก จะทำให้พ่อแม่ญาติพี่น้องของเขาเกิดความพอใจรักใคร่และให้ความร่วมมือกับข้าราชการตำรวจเป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้เกิดขึ้นแก่ข้าราชการตำรวจเป็นส่วนรวมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ^{๑๑}

๒.๑.๕.๕ จริยธรรมที่ควรเสริมสร้าง

คุณธรรมและจริยธรรมที่ควรเร่งเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของตำรวจในขณะนี้ มีดังนี้

๑) ความสำนึกในหน้าที่

ความสำนึกในหน้าที่และบทบาทของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ด้านกฎหมายและมนุษยธรรมควบคุมการปฏิบัติตนด้วยกาย วาจา ใจ เน้นคุณประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยเริ่มมีคุณธรรมพื้นฐาน สร้างความรัก ความเมตตา ความปรารถนาดีเป็นที่ตั้ง เต็มใจให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบเคราะห์กรรม ให้ปลอดภัยทั้งร่างกายและทรัพย์สิน มีปฏิภาณแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ด้วยความรอบคอบสุจริต ถด ละ เลิก โลก โกรธ หลง ก้าวร้าว พิจารณาประโยชน์ของกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติข้อห้ามที่ได้พิจารณาโดยเหมาะสมแล้ว ไม่ใช่ความรู้ความสามารถชี้ช่องหรือแนะนำให้ผู้ปฏิบัติผิดสร้างความยุ่งยากหรือเอาเปรียบต่อผู้อื่น และสังคม มุ่งสร้างความถูกต้องเป็นผลดีต่อสังคม ชุมชน ประเทศชาติ

๒) การรับใช้ช่วยเหลือผู้อื่น

การรับใช้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยบริการที่ดี โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นพฤติกรรมต่อเนื่องที่จำเป็นต้องปฏิบัติในฐานะผู้ให้บริการที่ดี ด้วยจริยธรรมและคุณธรรมของตำรวจให้ความช่วยเหลือจกต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย การสร้างความสมบูรณ์ในสังคม ค่านิยมที่ดี ตำรวจต้องให้ความช่วยเหลือ ด้วยความจริงใจ เต็มความสามารถในขอบเขตที่ทำได้ มีการให้คำแนะนำ ปรีกษาเพื่อลดปัญหาความขัดแย้ง ชี้แนะให้พิจารณาด้วยเหตุผล รู้จักเหตุที่เกิด

^{๑๑} กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือเสริมสร้างการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม และจรรยาบรรณของตำรวจ , หน้า ๑๑ – ๑๖.

และผลลัพธ์ ดำรงต้องรู้จักแยกแยะ มุ่งส่งเสริมให้มีหลักธรรม ให้เห็นว่าการสร้างคุณความดีเป็นสิ่งจำเป็น ความชั่วเป็นสิ่งไร้สาระพึงละเว้นไม่ประพฤติปฏิบัติ

๓) มารยาทของตำรวจ

มารยาทของตำรวจ เป็นจริยธรรมควบคุมความประพฤติ ที่สุภาพชนที่ดีพึงปฏิบัติ เพื่อเป็นแบบอย่าง เน้นความสุภาพทางกาย วาจา มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักการใช้คำพูดที่สุกใจคนได้ ลดการขัดแย้ง สร้างความเป็นธรรมในสังคมด้วยการลดอคติ ๔ คือ ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ และภยาคติ ฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัย

ตำรวจที่ดีต้องมีความเที่ยงธรรม ละอายต่อบาป ลด ละ เลิก อบายมุขได้โดยสิ้นเชิง ช่วยสังคมโดยปฏิบัติเป็นแบบอย่างต่อเยาวชนผู้หลงผิด ช่วยเหลือทรัพยากรบุคคลเพื่อสร้างความเจริญแก่ประเทศชาติ

ตำรวจเป็นคนทันสมัย รู้เหตุ รู้ผล รู้ปฏิบัติทันเหตุการณ์ สมควรได้รับการปฏิบัติ

๔) ความสันโดษ

ความสันโดษ คือ ความยินดี ความพอใจในสิ่งที่มีอยู่ เมื่อคนเห็นคุณค่าของความสันโดษแล้วจะเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ตามมา การบำเพ็ญความสันโดษจึงทำให้สามารถอยู่ในสังคมได้ด้วยความผาสุก ยินดีในการเป็นผู้ให้และยินดีต่อการได้รับ พอใจในตนเอง ใช้ความสันโดษให้เกิดวัตถุประสงค์และคุณทรัพย์ มีความตั้งใจทำงานอย่างมุ่งมั่น ทำให้สร้างความเป็นปึกแผ่นได้ ผู้มีความสันโดษโดยแท้ย่อมมีความสุข ตำราญ เบิกบานใจ มั่งคั่งด้วยทรัพย์และคุณความดี

๕) ความไม่ประมาท

ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย (อปฺปมาโท จ ฆมฺเมสุ) ตามมงคลข้อที่ ๒๑ ที่ว่า บุคคลผู้ไม่ประมาทคือบุคคลที่มีสติกำกับตัว คอยระมัดระวังอยู่ทุกกรณี ถ้าผู้ปฏิบัติไม่ประมาทในเหตุการณ์สำคัญทั้งที่ร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรงก็ตาม จะทำให้ดำรงตนอยู่ในสุจริตธรรม ความเที่ยงธรรมผลที่ได้รับ คือ ความปิติสุข สงบสุขสบายกายใจ ไม่มีความทุกข์ความเดือดร้อนใดบังเกิดตามมา การปฏิบัติอบรมจิตใจ ให้บริสุทธิ์ ปราศจากราคะ โทสะ โมหะ และความมัวเมา เป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้บุคคลมีสติกำกับตัวไม่ครั่นคร้าม ไม่สะทกสะท้าน ไม่หวั่นไหว ไม่วิตกกังวล ไม่ตกใจ ไม่หลงปฏิบัติตนผิดทำนองคลองธรรม

๖) การควบคุมอารมณ์

การควบคุมอารมณ์มีความหมายถึงการควบคุมจิตใจ ควบคุมความรู้สึก มีสติสัมปชัญญะ ปฏิบัติได้ โดยฝึกบริหารจิตเป็นประจำ จะทำให้เกิดความมั่นคงในอารมณ์ คิดได้ สามารถสังเกตรู้เท่าทันอารมณ์ ไม่หมกมุ่นอยู่กับสิ่งที่ทำให้เกิดอกุศล รู้ทางหลีกเลี่ยงอบายมุข

อกุศล มุ่งสร้างเสริมกุศลแก่ตนเอง รู้จักใช้เวลาว่างโดยเลือกงานอดิเรก ที่เป็นคุณประโยชน์ต่อหมู่คณะ สังคมและประเทศชาติ

๗) การดำรงชีวิตที่เรียบง่าย

การดำรงชีวิตที่เรียบง่ายของตำรวจ คือ การสร้างความเชื่อมั่นว่าความต้องการของมนุษย์ คือปัจจัยสี่ ส่วนองค์ประกอบความสะอาด ความรัก ความเมตตา ความปลอดภัยและการยอมรับในสังคมนั้นจะเป็นปัจจัยที่ห้า ที่เสริมสร้างในภายหลังที่ขึ้นอยู่กับคุณความดีของคนที่สามารถครองตน ครองคน และครองงานได้

การสร้างพื้นฐานที่ดี คือ การดำรงชีวิตที่เรียบง่าย ในแนวความพอดี ประหยัด ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ขจัดความเห็นแก่ตัว มุ่งสร้างประโยชน์ส่วนรวม ตามปณิธาน เพื่อความสงบสุขและสันติสุข ใช้ความรู้ความสามารถประสบการณ์เพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่ราชการมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

๘) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษย์ คือ การสร้างเอกภาพ ความเป็นหนึ่งในเป้าหมายที่ตรงกัน ด้วยการยอมรับเคารพในกติกา ข้อตกลงเพื่อดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ด้วยความรักสามัคคี มีวินัย มั่นคง ในสัจธรรม ความจริงใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย อย่างรอบคอบและมีเหตุผล เพื่อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของชนในชาติ มีหลักธรรมตามสถานภาพ เช่น ผู้บังคับบัญชา พึงมีหลักธรรม ปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความเป็นธรรมและเมตตากับทุกคนโดยเสมอภาคกัน ทำให้เกิดความสามัคคี ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากหลายฝ่าย ช่วยเหลือกันในการทำงานทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยง่าย

๙) การเป็นคนมีศีลธรรมดี

การที่เป็นคนมีศีลธรรมดี มีความประพฤติที่ดีที่ชอบ มีความคิดถึง มีความปรารถนาดี ประกอบแต่คุณงามความดี มีจิตใจเป็นมนุษยธรรม มีความเมตตากรุณา รู้จักกตัญญู รู้คุณ ไม่ถือโกรธ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบคนอื่น มีความสามัคคีกลมเกลียวกัน มีความซื่อสัตย์ พูดแต่ความจริงไม่พยายาท อาฆาต ไม่อิจฉาริษยาผู้อื่น โอบอ้อมอารี คนที่มีศีลธรรมดี นั้น คือ คนที่มีความประพฤติดีที่ชอบ ดังนั้น ศาสนาจึงเป็นสิ่งที่สร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในหัวใจของมนุษย์ เพื่อหวังให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ฉะนั้น ก่อนที่จะคิดหรือจะทำอะไรลงไปทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นงานในหน้าที่ราชการ หรืองานในส่วนตัว ให้ไตร่ตรองให้รอบคอบและคิดทบทวนก่อนว่าจะทำอะไรลงไปนั้น จะเป็นผลดีหรือไม่ผิดระเบียบแบบแผน หรือผิดกฎหมายของบ้านเมืองหรือไม่ หรือผิดขนบธรรมเนียมประเพณี การทำอะไรลงไปนั้นให้ฝึกให้เป็นคนรอบคอบละเอียดลออจึงได้ชื่อว่าเป็นคนมีศีลธรรมดี

๑๐) คุณสมบัติของผู้ดี

การแสดงความเคารพกระทำได้หลายแบบ เช่น วันทยหัตถ์ ในกรณีแต่งเครื่องแบบสวมหมวก ก้มศีรษะหรือยืนตรงในกรณีแต่งเครื่องแบบไม่สวมหมวก หรือไหว้ตามประเพณีนิยมของไทย ผู้น้อยแสดงความเคารพด้วยการไหว้ผู้อาวุโส ฝ่ายที่รับการเคารพต้องรับไหว้ทุกครั้ง ยามทักทายกันเราต้องเคารพกัน ประเพณีการไหว้และก้มศีรษะให้เวลาพบผู้อื่นนั้นงามนัก คนในเอเชียเป็นจำนวนมากที่ทักทายกันเช่นนี้ทุกวัน เวลาใครเอาน้ำชาให้เรา ๑ ถ้วย เราจะก้มศีรษะแล้วไหว้ด้วยความเคารพเสมอ เวลาเราพนมมือ เราหายใจเข้าและกล่าวในใจว่า “ดอกบัวสำหรับเธอ” เวลาเราก้มศีรษะลงมาเราย่อมหายใจออกและกล่าวในใจว่า “พระพุทธเจ้าในอนาคต” เราจะเกิดความอ่อนน้อมถ่อมตนเมื่อเรารู้จักเคารพผู้อื่น เราย่อมรู้จักเคารพตัวเราเช่นกัน^{๔๔}

๒.๒ พัฒนาการทางจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ

๒.๒.๑ ความเป็นมาของพัฒนาการทางจริยธรรมตำรวจไทย

ได้มีการวางรากฐานจริยธรรมตำรวจในรูปแบบของอุดมการณ์ เพื่อให้เป็นตำรวจของประชาชน ตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในปี พ.ศ. ๒๔๐๓ มีการจัดตั้งกองโปลิศขึ้น และมีการพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับจริยธรรมตำรวจ ตลอดจนในลักษณะของคำสั่ง ระเบียบปฏิบัติ จารีตประเพณีที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา จึงมีทั้งจริยธรรมที่ได้เขียนไว้และจริยธรรมที่ไม่ได้เขียนไว้แต่ตำรวจได้ยึดถือปฏิบัติเรื่อยมา

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีประกาศใช้กฎว่าด้วยอาญา ฐานละเมิดวินัยสำหรับเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. ๒๔๕๕ ขึ้น เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ราชการของตำรวจ

จนกระทั่งต่อมาเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร จึงโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. ๒๔๗๗ พร้อมทั้งให้ยกเลิกกฎว่าด้วยอาญาฐานละเมิดวินัยสำหรับเจ้าพนักงานตำรวจ พ.ศ. ๒๔๕๕ ภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. ๒๔๗๗ มาตรา ๔ ได้กำหนดนิยามคำว่า “วินัยตำรวจ” ให้หมายถึง การที่ตำรวจต้องประพฤติตนให้เป็นผู้มรรยาท อันดีงามตามแบบอย่างธรรมเนียมของตำรวจ (พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. ๒๔๗๗) นอกจากนี้ การกระทำที่ถือว่าผิดวินัยตำรวจก็ได้ระบุไว้ในมาตรา ๕ ซึ่งหมายความว่ารวมถึงการกระทำดังต่อไปนี้

^{๔๔} กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือเสริมสร้างการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ , หน้า ๑๗ – ๒๑.

๑) คือ ชดชืน หลีกเลียงหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา เหนือคนที่ชอบด้วยกฎหมาย

๒) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย

๓) ไม่ประพฤติตนให้เคร่งครัดต่อมารยาทและระเบียบแบบแผนของตำรวจ

๔) ก่อให้แตกความสามัคคีในคณะตำรวจ

๕) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเลินเล่อต่อหน้าที่ราชการ

๖) กล่าวเท็จ

๗) ใช้กิริยาจาไม่สมควร หรือประพฤติตนไม่สมควร

๘) ไม่ตักเตือนสั่งสอนหรือลงทัณฑ์ผู้ได้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ

๙) เสพเครื่องดองของเมาจนเสียกิริยา หรือยาเสพติดให้โทษ

๑๐) มีความเลินเล่อหรือจงใจทำให้ทรัพย์สินของรัฐบาลเสียหาย

๑๑) จะเป็นคนเดียวหรือรวมกันหลายคนก็ตาม พยายามหรือสมคบกันเพื่อจะใช้อำนาจด้วยประการใดๆ เป็นเชิงบังคับผู้บังคับบัญชา เป็นทางให้เสียระเบียบแบบแผนวินัยตำรวจ

๑๒) ประพฤติผิดวินัยข้าราชการพลเรือน ดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ใช้อยู่

กล่าวโดยสรุป การประพฤติตามวินัยตำรวจทั้ง ๑๒ ข้อที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ถือเป็นคุณสมบัติของตำรวจ สำหรับใช้เป็นแนวทางปฏิบัติตนในชีวิตส่วนตัวและการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

ตามระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑ บทที่ ๑ ให้คำนิยามคำว่า “ความประพฤติและวินัย” ไว้ว่า ความประพฤติและวินัยนั้น กล่าวโดยย่อก็คือ ควบคุมความเป็นระเบียบหรือนัยหนึ่งเรียกกันว่า วินัยและควบคุมความประพฤติของตำรวจแต่ละคนให้เป็นผู้เคร่งครัดต่อระเบียบและประพฤติตนเป็นคนดี เพื่อให้เหมาะแก่หน้าที่ของข้าราชการตำรวจ...

ดังนั้น ผู้ที่เป็นข้าราชการตำรวจ จำเป็นที่จะต้องบังคับจิตใจของตนให้เป็นผู้มีความประพฤติที่เหมาะสม เป็นอันดี เป็นที่ไว้วางใจของประชาชน และรักษากฎหมาย ระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด เพียบพร้อมไปด้วยความยุติธรรมกับทุกฝ่าย

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๘ ได้มีการบัญญัติ “อุดมคติของตำรวจ” จำนวน ๕ ข้อ และได้มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ในสมัย พลตำรวจเอก เผ่า ศรียานนท์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมตำรวจ มีดังนี้

๑) เคารพเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่

๒) กรุณาปราณีต่อประชาชน

๓) อดทนต่อความเจ็บใจ

- ๔) ไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก
- ๕) ไม่มั่งคั่งมากในลาภผล
- ๖) มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อปวงชน
- ๗) ดำรงตนในความยุติธรรม
- ๘) กระทำการด้วยปัญญา
- ๙) รักษาความไม่ประมาทเสมอชีวิต

ทั้งนี้ แนวทางพัฒนาการแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมตำรวจก็ไม่ได้ก้าวหน้าไปมากนัก กล่าวได้ว่า ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๐๐ – ๒๕๒๕ ได้มีการเปิดการเรียนการสอนเกี่ยวกับจริยธรรมตำรวจในโรงเรียนตำรวจ โดยทั่วไปก็มีการนำหลักธรรมตามคำสอนของศาสนาพุทธมาใช้เป็นหัวข้อในการบรรยายโดยตรง แต่ยังคงขาดการปรับแต่งให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของวิชาชีพตำรวจ

ต่อมาจริยธรรมตำรวจ ก็ได้รับความสนใจอย่างจริงจังอีกครั้งหนึ่ง เมื่อกรมตำรวจได้มีคำสั่งที่ ๑๓๘๘/๒๕๒๕ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๕ เรื่องการกำหนดโครงสร้างจริยธรรมตำรวจและวิธีการเสริมสร้างจริยธรรมตำรวจขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้จริยธรรมตำรวจเป็นเครื่องมือชี้แนะทางในการปฏิบัติหน้าที่ให้ไปสู่ความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ หรือเป็นตำรวจของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งการแบ่งโครงสร้างจริยธรรมตำรวจ ได้แบ่งออกเป็น ๕ ส่วน คือ คุณธรรมตำรวจ ค่านิยมตำรวจ อุดมคติตำรวจ หลักการสำคัญสำหรับอาชีพตำรวจ และข้อปฏิบัติสำหรับอาชีพตำรวจ^{๙๕}

๒.๓ ปัญหาทางจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ

ในปัจจุบันเรื่องจริยธรรมตำรวจยังไม่มีข้อยุติที่แน่ชัดและเป็นที่ยอมรับแน่นอน แม้จะได้มีการกำหนดจริยธรรมขึ้นมาเป็นลายลักษณ์อักษร ปัญหาด้านจริยธรรมในปัจจุบัน มีดังนี้

๒.๓.๑. ปัญหาด้านเนื้อหาของจริยธรรมตำรวจ

ข้าราชการตำรวจไม่รับรู้และไม่เข้าใจด้านเนื้อหาของจริยธรรมตำรวจ ด้วยเหตุดังนี้

- จริยธรรมตำรวจ มีเนื้อหาเป็นจำนวนมาก ซึ่งประกอบด้วย คุณธรรมตำรวจ ค่านิยมตำรวจ อุดมคติตำรวจ หลักการสำคัญสำหรับอาชีพตำรวจ และข้อปฏิบัติสำหรับอาชีพตำรวจ และมีความซ้ำซ้อนกัน ได้แก่ ข้อกำหนดของคุณธรรมตำรวจบางข้อซ้ำซ้อนกัน ค่านิยมของตำรวจ คุณธรรมของตำรวจบางข้อซ้ำซ้อนกันกับอุดมคติ เป็นต้น

^{๙๕} กัลยาณี นิลเกาะ, “บทบาทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจกับการปลูกฝังจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, หน้า ๑๕ – ๒๑.

- เนื้อหาของจริยธรรมตำรวจ มีความเป็นนามธรรมสูง และไม่มีการจัดทำคำอธิบายหรือตีความที่ชัดเจนไว้

๒.๓.๒ ปัญหาการยอมรับที่จะนำจริยธรรมตำรวจมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

- ข้าราชการตำรวจไม่ยอมรับที่จะนำจริยธรรมตำรวจมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ถึงแม้ว่าจะได้มีการกำหนดจริยธรรมตำรวจขึ้น เป็นลายลักษณ์อักษรมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๕ และใช้เป็นหลักแห่งความประพฤติ มาจนถึงปัจจุบัน แต่ก็ไม่มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

- มีข้าราชการตำรวจน้อยรายที่ให้ความสนใจและแสวงหาความรู้ ความเข้าใจร่วมกันในสาระสำคัญของจริยธรรมตำรวจ

๒.๓.๓ ปัญหาการนำจริยธรรมตำรวจมาบังคับใช้

กรณีข้าราชการไม่ยอมรับนำจริยธรรมตำรวจมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เช่น ไม่พูดความจริง ไม่อดทน ไม่อดกลั้น ไม่อดออม ด้วยเหตุดังนี้

- ขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนรณรงค์ให้ข้าราชการตำรวจ ได้รับและทำความเข้าใจในเรื่องที่มา เหตุผล ความจำเป็น วัตถุประสงค์ เนื้อหา และประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิบัติตามจริยธรรมตำรวจ

- ถ้าข้าราชการตำรวจรับรู้และเข้าใจแต่ไม่นำจริยธรรมตำรวจมาปฏิบัติ เนื่องจาก ขาดความมุ่งหมายที่จะยึดถือจริยธรรมตำรวจมาเป็นแนวทาง โดยทั้งนี้อาจจะมีเหตุปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ความต้องการของข้าราชการตำรวจในเรื่องทรัพย์สิน ชื่อเสียง เกียรติ และฐานะทางสังคม ขาดการตอบสนองจากอาชีพตำรวจไม่ว่าจะเป็นเรื่องรายได้สวัสดิการ เมื่อความต้องการยังไม่บรรลุนั้นจึงเป็นเหตุให้ขาดความมุ่งหมายที่จะนำจริยธรรมตำรวจมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

๒.๓.๔ ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในปัจจุบัน

โดยปกติหน้าที่ของตำรวจ ย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับประชาชนตลอดเวลา ดังนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่ว่าจะเป็นผู้มียศหรือตำแหน่งใดก็ตาม ย่อมจะตกอยู่ในสายตาของประชาชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หน้าที่ของตำรวจนั้นมีทั้งพระเดชพระคุณ กล่าวคือ เป็นผู้รักษากฎหมายควบคุมประชาชนให้ดำเนินอยู่ในกรอบของระเบียบ หรือกฎหมายที่กำหนดไว้ เมื่อมีผู้กระทำความผิดฝ่าฝืนกฎหมาย ก็เป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะต้องดำเนินการจับกุมมาฟ้องร้องลงโทษในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้ ถึงแม้ว่าเป้าหมายหลักก็คือ ความสงบสุขของประชาชนส่วนใหญ่ แต่ก็

ต้องมีประชาชนบางกลุ่มไม่พอใจบางครั้งการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ซึ่งปฏิบัติถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่วางไว้ก็จริง แต่ไปขัดกับผลประโยชน์ของคนกลุ่มน้อยหลายกลุ่ม และในบางครั้งความไม่พอใจของชนกลุ่มน้อยแต่ละกลุ่มก็เป็นความไม่พอใจที่ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ บางกลุ่มอาจจะไม่พอใจการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจอย่างหนึ่ง แต่อีกกลุ่มกลับไม่พอใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจอีกอย่างหนึ่ง เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีทั้งหน้าที่เกี่ยวกับพระเดชและหน้าที่เกี่ยวกับพระคุณ ย่อมจะเกื้อกูลให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีต่อตำรวจได้ แต่เมื่อเทียบความรู้สึกของประชาชนสองฝ่ายที่จะพึงมีต่อตำรวจที่เกี่ยวกับพระเดช เป็นเครื่องตัดสินใจว่าควรจะมีทัศนคติต่อตำรวจในด้านใด

๒.๓.๔.๑ ปัญหาที่พบจากการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ

ในปัจจุบัน สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับการร้องเรียนจากการปฏิบัติหน้าที่จำนวนมาก โดยการฝ่ายอำนวยการ ๑ กองบังคับการอำนวยการตำรวจภูธรภาค ๑ มีหน้าที่รับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนทั่วไป ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ โดยเรื่องที่ร้องเรียนมากที่สุด แบ่งเป็น ๔ สายงานตามลำดับ ดังนี้

๑. งานสอบสวน : ไม่ได้รับความเป็นธรรม, คดีไม่คืบหน้า ฯลฯ
๒. งานจราจร : ไม่พอใจการจับกุม, ตั้งด่านไม่มีนายตำรวจคุม ฯลฯ
๓. งานสายตรวจ : ระงับเหตุล่าช้า, ไม่ค่อยมาตรวจตามชุมชน ฯลฯ
๔. งานสืบสวน : กลั่นแกล้ง, ยัดข้อหา ฯลฯ

จากข้อมูลดังกล่าว ๕๕% เรื่องร้องเรียนไม่มีมูล สาเหตุที่ร้องเรียนเกิดจากไม่พอใจการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ^{๒๐}

จากที่กล่าวมานี้ ข้อมูลที่ได้รับการร้องเรียนมา ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของงานสอบสวนมากที่สุด รองลงมาเป็นงานจราจร รองลงมาเป็นงานสายตรวจและสุดท้ายเป็นงานสืบสวนตามลำดับ

จากเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า เกือบร้อยละเก้าสิบเป็นเรื่องไม่มีมูล โดยมีสาเหตุมาจากความไม่พอใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ หากมองในแง่ของการปฏิบัติหน้าที่ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุในเบื้องต้นได้ว่า อาจมีความบกพร่องในการการครองใจคนหรือไม่ อย่างไร หรือประชาชนอาจยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการทำงานของข้าราชการตำรวจอย่างชัดเจน ทำให้เกิดอคติต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ซึ่งเป็นผู้รักษากฎหมายอย่างเคร่งครัด

^{๒๐} ผู้กำกับฝ่ายอำนวยการ ๑ กองบังคับการอำนวยการตำรวจภูธรภาค ๑, เรื่องร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ, (กำกับฝ่ายอำนวยการ ๑ กองบังคับการอำนวยการตำรวจภูธรภาค ๑ : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๕), สัมภาษณ์ เมื่อ ๓๐ ส.ค. ๕๕.

เมื่อเกิดปัญหาการทำงานของตำรวจในแง่ที่ประชาชนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตำรวจอย่างชัดเจน จึงนำมาซึ่งการถูกร้องเรียนเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยคิดว่า ทำอย่างไรประชาชนจึงจะเข้าใจบทบาทหน้าที่ การทำงานของตำรวจ และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่อย่างดี ในฐานะพลเมืองดีของสังคม

เนื่องจากข้าราชการตำรวจมีหน้าที่รักษากฎหมาย จับกุมผู้กระทำความผิด ผู้ละเมิดกฎหมาย จึงเป็นช่องว่างที่ผู้กระทำความผิดกฎหมายอาจไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตำรวจ อีกทั้ง การไม่ยอมรับความผิดที่ตัวเองกระทำจนนำไปสู่การถูกจับกุมเพื่อดำเนินคดี จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่รักษากฎหมาย กับประชาชนที่กระทำความผิดกฎหมาย จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจเกิดปัญหาและอุปสรรคตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันประชาชนยังขาดความไว้วางใจ ขาดศรัทธาในตัวตำรวจ และที่สำคัญประชาชนยังเกลียดกลัวตำรวจอยู่มาก ด้วยเหตุที่สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจส่วนใหญ่จะมีการใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขต หรือไม่ก็ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง มีกิริยามารยาทก้าวร้าวต่อประชาชน ทำตนเป็นเจ้านายประชาชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อตำรวจ

ทั้งนี้ โดยหน้าที่แล้วตำรวจเป็นสถาบันสังคมที่เน้นการควบคุม ซึ่งบ่อยครั้งมักเป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในการจับกุมผู้กระทำความผิด ซึ่งหมายความว่าโดยทั่วไปแล้ว ตำรวจมักจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับขบวนการอาชญากรรม ในระยะที่ค่อนข้างจะถึงปลายทางแล้ว กล่าวคือ ตำรวจมักจะเกี่ยวข้องกับ “ผล” มากกว่า “เหตุ” ยังมีผู้เชี่ยวชาญ กล่าวไว้ว่า การที่ตำรวจใช้มาตรการปราบปรามที่หนักแน่นและเด็ดขาดจะช่วยลดอาชญากรรมได้ทำให้ตำรวจนิยมใช้วิธีการที่เรียกว่า “นอกกฎหมาย” หรือ “ศาลเตี้ย” เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่

ประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น อาจกลายเป็นประเด็นในการโจมตีของฝ่ายที่ไม่เข้าใจและไม่หวังดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ จึงใช้เป็นเครื่องมือในการโจมตีการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจว่าโหดร้าย ป่าเถื่อน กระทำการเกินกว่าเหตุ นอกเหนือจากนี้ การที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ความกดดันจากสังคม ด้วยการคาดหวังที่จะให้ตำรวจสร้างผลงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ตำรวจต้องออกปฏิบัติการมากขึ้น ซึ่งหมายความว่า จะต้องมีการจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมาย และด้วยเหตุนี้เอง อาจทำให้ประชาชนไม่พอใจตำรวจเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นค่านิยมของสังคมในการสรุปว่า ตำรวจเป็นคนน่ากลัว ไม่ค่อยดี บางครั้งการได้รับการปลุกฝังมาตั้งแต่เล็กก็มีส่วนสำคัญบ้างเหมือนกัน กล่าวคือ ในสังคมไทยนั้น เวลาถูกร้องให้ แม่ชอบดูลูกว่าถ้าไม่หยุดร้อง จะให้ตำรวจมาจับไปขังคุก ทำให้เด็กได้รับการปลุกฝังมาตั้งแต่เล็กก็เลยมีความเกลียดและกลัวตำรวจ ดังนั้น เมื่อ

เติบโตขึ้นจึงมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อตำรวจ อีกทั้งได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนที่นำเสนอข่าวของตำรวจในแง่ลบ ยิ่งทำให้เกิดการฝังใจมากขึ้น ซึ่งคงต้องยอมรับว่าสื่อมวลชนมักจะนำเสนอข่าวตำรวจในด้านดำน้อยมาก

เนื่องจากหน้าที่และความรับผิดชอบของงานตำรวจต่อสังคม เป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน และในความเป็นจริงสภาพและสาเหตุหลายประการบังคับให้ตำรวจ จำเป็นที่จะต้องใช้ดุลยพินิจของตนเองในการตัดสินใจปฏิบัติการในหลายรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ โดยที่ตำรวจจะเป็นหน่วยเดียวในยามสงบที่ได้รับอำนาจในการใช้อำนาจ ประกอบกับหน้าที่และความรับผิดชอบของตำรวจนั้นมีตั้งแต่การต่อสู้อาชญากรรม การรักษากฎหมาย การให้บริการในรูปแบบต่างๆ ไปจนกระทั่งการปกป้องคุ้มครองให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่สงบสุข ปราศจากอันตรายที่จะเกิดขึ้นต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ความรับผิดชอบของตำรวจจึงมีลักษณะแตกต่างกันออกไปจากการให้บริการด้านอื่นๆ ของหน่วยงานอื่น โดยเฉพาะในปัจจุบันสังคมได้เรียกร้องงานบริการใหม่ๆ จากตำรวจเพิ่มมากขึ้น จนทำให้แนวความคิดในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจมีความสับสนและแตกต่างออกไปจากเดิม

๒.๓.๔.๒ สรุปปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในปัจจุบัน

สรุปได้ว่า ขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย ๔ ประการ ดังนี้คือ

๑) ภาวะความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของตำรวจ การที่สังคมมอบความรับผิดชอบให้ตำรวจอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่การให้ตำรวจเป็นผู้รักษากฎหมาย ไปจนกระทั่งการให้บริการประชาชนในหลายรูปแบบ อันเป็นความไว้วางใจอย่างสูง แต่ความไว้วางใจนี้ หากตำรวจจะพยายามสนองตอบตำรวจก็ไม่มีความสามารถที่จะกระทำได้ทั้งหมด ทั้งนี้เพราะตำรวจย่อมไม่มีอุปกรณ์และกำลังคนอย่างพอเพียง ในการที่จะไปจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมาย และรักษาความสงบสุขทุกสถานการณ์ได้ นอกจากตำรวจจะไม่สามารถรักษากฎหมายได้ในทุกกรณีดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ความต้องการของสังคมก็ยังมีเปลี่ยนแปลงและไม่แน่นอนอยู่เสมอ

ถึงแม้ว่า ในสังคมจะไม่ต้องมีการให้มีการพนันและโสเภณี จึงมีกฎหมายห้ามการทำการดังกล่าวขึ้น แต่ขัดแย้งไปจากความต้องการของคนส่วนรวมในสังคม กล่าวคือ แม้ว่าจะรู้ว่าการพนันเป็นสิ่งไม่ดี เป็นสิ่งต้องห้าม แต่ก็มักไม่มีความคิดอย่างจริงจัง ว่ากฎหมายเหล่านั้น จะมาบังคับใช้กับตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งก็คือกฎหมายดังกล่าว ใช้กับผู้อื่นได้แต่กับตนเองควรจะได้รับการพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ จึงเท่ากับเป็นการตั้งสองมาตรฐานให้กับกฎหมายเกิดขึ้น แท้จริงแล้ว ย่อมรู้อยู่ว่ากฎหมายนั้นเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ตำรวจจึงต้องใช้ความสามารถเป็นอย่างมาก ในการตัดสินใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามความต้องการของคนในสังคม ได้อย่างถูกต้อง

๒) สภาพการทำงานที่เสี่ยงอันตราย ในอีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้หน้าที่ของตำรวจแตกต่างไปจากอาชีพอื่นคือ ความจำเป็นในการที่จะต้องการแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าในเวลาอันสั้น อันเกี่ยวกับเรื่องของการมีชีวิตหรือการจบชีวิต ตำรวจไม่มีเวลามากพอในการค้นหาข้อมูลหรือขอปรึกษาจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย เหมือนเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานอื่นๆ ซึ่งบางครั้งดูเหมือนว่าการตัดสินใจของตำรวจไม่มีความกรุณาปราณีต่อผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ในการที่ตำรวจต้องตัดสินใจเกี่ยวกับความผิด และขอบเขตความผิดของผู้ต้องหาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่กำลังเผชิญหน้าอยู่ ในขณะที่เรื่องของความผิดความถูกของผู้ต้องหาเหล่านั้นๆ ไม่เหมือนกับผู้ที่พิพากษาที่มีเวลามากพอที่จะพิจารณาความผิดถูกของผู้กระทำความผิดว่าจะลงโทษอย่างไร ถึงจะสมควรแก่การกระทำความผิด จะเห็นได้ว่า นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว ความจำเป็นที่ตำรวจจะต้องใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างดีแล้ว จะต้องมีความสามารถในการใช้วิจารณญาณอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) งานบังคับใช้กฎหมายเป็นงานที่ต้องปฏิบัติภายใต้สถานการณ์ความขัดแย้ง เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประชาชน เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมในปัจจุบันมีความสลับซับซ้อนมาก ตำรวจจึงมีโอกาที่จะถูกโจมตีและวิพากษ์วิจารณ์จากทุกฝ่ายในสังคมได้มากขึ้นไปด้วย ถึงแม้ว่า ในการปฏิบัติหน้าที่นั้น เป้าหมายหลักของตำรวจ คือ ความสงบสุขของประชาชน แต่ก็ต้องมีคนกลุ่มไม่พอใจ แม้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจะถูกต้อง เป็นไปตามกฎระเบียบแบบแผนที่วางไว้ก็ตาม แต่ถ้าขัดผลประโยชน์หรือความพอใจของกลุ่มคนหลายๆ กลุ่มแล้ว การปฏิบัติ งานของตำรวจก็จะต้องเป็นไปด้วยความยากลำบาก ถ้าตำรวจยังใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ หรือใช้อำนาจไปในทางแสวงหาผลประโยชน์หรือแสดงกิริยาอาการก้าวร้าว ไม่สุภาพ ทำตนเป็นเจ้านายประชาชน ยิ่งทำให้เพิ่มความขัดแย้งมากขึ้น

๔) งานตำรวจเป็นงานที่มีการใช้ดุลพินิจค่อนข้างมากสำหรับการปฏิบัติงานของตำรวจชั้นผู้น้อย หน้าที่สำคัญของตำรวจคือการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมนั้น การจัดระบบสายตรวจเป็นงานที่สำคัญที่สุด ถึงกับมีคำกล่าวว่า “สายตรวจเป็นกระดูกสันหลังของงานตำรวจ” และผู้ที่ได้รับมอบหมายงานสายตรวจจะเป็นตำรวจชั้นผู้น้อย หรือชั้นประทวน ที่มีความรู้ น้อยและเงินเดือนน้อย เมื่อถูกแต่งตั้งให้ไปปฏิบัติงาน ย่อมมีอิสระในการใช้ดุลพินิจ สืบสวนสอบสวนและจับกุมผู้กระทำความผิด ระหว่างปฏิบัติหน้าที่อยู่ห่างไกลการควบคุม จากผู้บังคับบัญชาระดับสูง พลตำรวจสามารถตัดสินใจว่าจะจับหรือไม่จับได้ตลอดเวลา ดังนั้น งานของตำรวจจึงมีทั้งพระเดชและพระคุณ ถ้าไม่มีความสุจริตในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้

นอกเหนือจากปัญหาหลักดังที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ยังมีปัญหาที่พบในการปฏิบัติหน้าที่ อาทิเช่น ปัญหาการเล่นพรรคเล่นพวก โดยการคัดเลือกพวกพ้องของคนเข้ามาทำงาน, ปัญหาการแต่งตั้งโยกย้ายที่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง, ปัญหาค่าตอบแทนเงินเดือนน้อย แต่ความต้องการทางวัตถุมีสูง ตลอดจน ปัญหาการจับผู้ต้องหาผิดตัว เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว และยากที่จะแก้ไขให้หมดสิ้นไป จนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติมาจนถึงปัจจุบัน

จากที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจในฐานะผู้บังคับบัญชาใช้กฎหมาย เกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม ซึ่งมีความเป็นอยู่และความรู้สึกนึกคิดแตกต่างกันไปตามสถานภาพ ประกอบอาชีพในวิถีชีวิตประจำวัน หรือมีผลประโยชน์ที่ขัดแย้งเป็นธรรมดา นับเป็นภารกิจที่จะต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในปัจจุบัน เป็นผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจได้เผชิญกับปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องที่ย่างยากซับซ้อนมากยิ่งขึ้น บุคคลในสังคมจึงคาดหวังบทบาทของตำรวจไว้ว่าจะเป็นผู้มีความสามารถ และมีความประพฤติที่ดีพอจะให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนได้ ดังนั้นจริยธรรมในหน้าที่ของตำรวจจึงเป็นส่วนสำคัญของอาชีพตำรวจอย่างยิ่ง และเป็นเรื่องที่สังคมจะต้องหยิบยกขึ้นมาวิพากษ์วิจารณ์อยู่ตลอดเวลา

๒.๔ วิธีแก้ไขปัญหาทางจริยธรรม

สาเหตุแห่งปัญหาจริยธรรม ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาสังคมตามแบบทุนนิยม บทบาทอันจำกัดทางการศึกษา และข้อจำกัดของการศึกษาในการปลูกฝังจริยธรรมเชิงพฤติกรรม และในลักษณะเดียวกัน สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมว่ามีอยู่หลายประการ แต่ปัญหาที่น่าพิจารณามากที่สุด ได้แก่ จุดอ่อนและข้อจำกัดของการ ศึกษา ทั้งนี้เพราะถ้าระบบการศึกษาไม่สามารถพัฒนาประเทศ การแก้ไขจึงต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย ทุกสถาบัน แนวทางหนึ่งที่จะแก้ไขได้ก็คือ พยายามสร้างให้ตำรวจมีความรู้ลึกซึ้งชอบ ชั่วดี และมีจริยธรรมในวิชาชีพสูง ดังนั้น การปลูกฝังจริยธรรม จึงเป็นวิธีการอันสำคัญที่จะสร้างจิตสำนึกให้ตำรวจปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปลูกฝังจริยธรรมในวิชาชีพของตำรวจ ไม่ว่าโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยใดๆ หากมีการปลูกฝังเพียงพอและให้การศึกษาทางวิชาการ (Academic Subject) หรือวิชาชีพ (Vocational) ส่วนๆ แต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอื่นๆ

เช่น การมีความรับผิดชอบ การมีจริยศึกษาและมีคุณธรรม ถือว่าโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยนั้นๆ ไม่ได้ทำหน้าที่สมบูรณ์ในการให้การศึกษา^{๒๐}

การปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนในห้องเรียนนั้นสามารถกระทำได้ ๒ ลักษณะ คือ จัดสอนเนื้อหาหรือหลักจริยธรรมที่จะปลูกฝังเหมือนวิชาอื่นๆ โดยใช้วิธีสอนและดำเนินการสอนที่เหมาะสม และอีกวิธีหนึ่ง คือ การสอน สอดแทรกการปลูกฝังจริยธรรมในการสอนรายวิชาอื่นๆ ทุกวิชา โดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้นักเรียนมีความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ต้องการ ดังนี้

๒.๔.๑ การเรียนการสอนจริยธรรม

ไม่ใช่เป็นเพียงการเรียนตามแนวทางทฤษฎีเท่านั้น ต้องอาศัยการปฏิบัติจริงด้วย ในเรื่องนี้ นักการศึกษาจึงกล่าวเสมอว่า การปลูกฝังจริยธรรมหรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ผู้สอนจำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้รับการฝึกปฏิบัติด้วย ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยอื่นๆ ประกอบ จึงได้ให้ข้อเสนอแนะถึงวิธีการสอนเพื่อปลูกฝังจริยธรรมว่า วิธีหนึ่งที่น่าจะใช้สอนได้ คือ วิธีการสอนที่เน้นปฏิบัติโดยสอนตามระดับการสอน ดังนี้ ระดับแรก คือ สอนให้จำ ระดับที่ ๒ คือ สอนให้เข้าใจ ระดับที่ ๓ คือ สอนให้สำนึก ระดับที่ ๔ คือ สอนให้นำไปปฏิบัติประยุกต์ใช้ให้ถูกต้องและระดับที่ ๕ ซึ่งเป็นระดับที่สูงสุดของการสอนทางจริยศึกษา คือ การสอนให้คิดเป็นนิสัย

หน่วยศึกษานิเทศ กรมการฝึกหัดครู ได้เสนอแนะไว้ว่า กลวิธีเสริมสร้างและปลูกฝังจริยธรรม ครู อาจารย์ทุกท่าน ควรหาวิธีสอดแทรกจริยธรรมในชั่วโมงที่มีการสอน โดยยกตัวอย่างเรื่องราวที่ดี และไม่คิดที่เกิดขึ้นจริงในสังคมมาชี้แจง แนะนำหรืออภิปรายในห้องเรียน แม้จะเป็นเวลาเล็กน้อย แต่ถ้าได้ปฏิบัติเป็นประจำก็เกิดคุณค่ามหาศาล^{๒๑}

ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก กล่าวถึง การฝึกฝนอบรมจริยธรรมให้เยาวชน ว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ดังนั้น การสอนควรจะเป็นการให้ประสบการณ์ แก่เด็กในลักษณะที่เป็นสถานการณ์ขัดแย้งแล้วให้เด็กนำวิธีการตัดสินใจหรือเหตุผลของตนมาใช้ในสถานการณ์นั้นๆ^{๒๒}

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ข้อเสนอแนะในการสอนเพื่อให้เป็นการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียนนั้น สามารถรวบรวมและแยกออกเป็น ๓ แนวทาง ดังนี้

^{๒๐} กรมการฝึกหัดครู, การแก้ปัญหาทางจริยธรรม, ๒๕๒๕, อังใน กัลยาณี นิลเกาะ, “บทบาทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจกับการปลูกฝังจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, ๒๕๔๒), หน้า ๕๑ – ๕๔.

^{๒๑} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๔.

^{๒๒} อ้างแล้ว.

แนวทางที่ ๑ สอนให้เข้าใจ ให้มีการปฏิบัติจริง ให้รู้จักคิดหาเหตุผล ทางจริยธรรมและตัดสินใจได้เอง

แนวทางที่ ๒ เป็นการสอนที่เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุถึงขั้นยอมรับไปปฏิบัติจนเป็นนิสัย

แนวทางที่ ๓ เป็นการสอนแบบต่างๆ และควรจะมีการจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน เช่น จัดให้มีการแสดงบทบาทสมมุติ การเล่นเกม การสร้างสถานการณ์จำลอง การพาไปศึกษานอกสถานที่ การเชิญวิทยากรมาบรรยายและรวมทั้งใช้อุปกรณ์การสอน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด และให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์โดยตรงด้วย^{๒๔}

๒.๔.๒ การจัดกิจกรรม

กิจกรรมในสถานศึกษามี ๒ อย่าง คือ กิจกรรมการเรียนการสอน ตามหลักสูตรและกิจกรรมพิเศษนอกเวลาเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตร สนองความสนใจ พัฒนาบุคลิกภาพและเสริมสร้างอุปนิสัยอันดีงามของนักเรียน นักศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรมีในทุกวิชา ทั้งในรายวิชาจริยศึกษาและวิชาอื่นๆ ส่วนกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมด้านจริยศึกษาหรือเป็นกิจกรรมที่อาจแทรกจริยศึกษาลงไปเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนั้น การจัดกิจกรรมในสถานศึกษามีความประสงค์ที่จะให้นักเรียน นักศึกษา ได้มีส่วนร่วมกันอย่างทั่วถึงทั้งในด้านการศึกษาการทำงานและการรับผลจากการจัดนั้น

โรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญในการปลูกฝังความคิดและนิสัยที่ดีให้กับนักเรียน ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนหลายๆอย่าง จัดทุกเวลา ทุกโอกาส ได้แก่ การส่งเสริมการประกวดแข่งขันการปฏิบัติของนักเรียนในเรื่องความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ ขยัน อดทน การทำงานกลุ่ม และมารยาทต่างๆ โดยการให้คะแนนหรือรางวัลเป็นเครื่องตอบแทน วิธีการเหล่านี้จะทำให้ให้นักเรียนได้พบเห็น แต่สิ่งที่เป็นตัวอย่างสำหรับนำไปคิดแล้วตัดสินใจ นำไปปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามต่อไป

แนวทางเดียวกันนี้ การสอดแทรกจริยธรรมนั้นจะต้องปฏิบัติทั้งภายในโรงเรียนหรือในชั้นเรียน และภายนอกชั้นเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนออกมาเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินงานกิจกรรมทางจริยธรรมทุกรูปแบบที่จัดขึ้นในโรงเรียน

ทั้งนี้ การจัดโครงการหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อพัฒนาจิตใจโดยตรง เช่น กีฬา และกิจกรรมทางศาสนา การสัจคมสฺงเคราะห์ ชุมชนสฺงเคราะห์ หรือมีกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

^{๒๔} กัลยาณี นิลเกาะ, “บทบาทของโรงเรียนนารยร้อยตำรวจกับการปลูกฝังจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ”, หน้า ๕๕.

อื่นๆด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนนี้ จะมีผลเกี่ยวข้องกับจิตลักษณะด้วยเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนอย่างชัดเจน^{๒๕}

๒.๔.๓ การจัดสิ่งแวดล้อม

ด้วยเหตุที่จริยธรรมเป็นเรื่องที่ต้องประสานสัมพันธ์กับจิตใจ ดังนั้น ในการปลูกฝังจริยธรรมแก่นักเรียน ผู้บริหาร โรงเรียน จึงต้องพยายามจัดสิ่งทั้งหลายในโรงเรียน ซึ่งเรียกรวมๆ ว่า “สิ่งแวดล้อม” ให้มีคุณลักษณะเอื้อต่อการดึงดูดจิตใจเพื่อนักเรียนจะได้มีทัศนคติที่ดี และน้อมรับคุณลักษณะของสิ่งแวดล้อมต่างๆ เหล่านั้นไปเป็นพฤติกรรมจริยธรรมของตนในที่สุด

แนวทางเดียวกัน สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวนักเรียน ตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน มีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวจิตใจของนักเรียนให้ประพฤติและปฏิบัติในแนวทางต่างๆ ได้มาก หากโรงเรียนพยายามจัดสิ่งต่างๆ ในบริเวณโรงเรียนให้ดี ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการปลูกฝังทัศนคติ นิสัยที่ดี และคุณสมบัติ ทางจริยธรรมที่ดี กล่าวคือ หากโรงเรียนมีสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในสภาพสดชื่น ร่มเย็น น่าอยู่ น่าอาศัย มีสิ่งต่างๆ ที่นักเรียนได้พบเห็นเป็นสิ่งที่ดี สิ่งที่เป็นคติ ข้อคิด ข้อเตือนใจ เช่น ป้ายคติธรรม ซึ่งเขียนข้อความปฏิบัติ คติเตือนใจให้ทำดี และเว้นชั่ว หรือข้อความปลุกใจต่างๆ ให้นักเรียนได้พบเห็นเป็นประจำวันแล้ว สิ่งเหล่านี้จะแทรกซึมเข้าไปในจิตใจของเขาวันละเล็กละน้อย จนในที่สุดจะกลายเป็นสิ่งปลูกฝังให้เขายึดถือและปฏิบัติต่อจนคิดเป็นนิสัยและกลายเป็นลักษณะประจำตัวในที่สุด^{๒๖} สามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีจริยธรรมที่ดีได้

๒.๕ วิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ^{๒๗}

ผู้นำรัฐบาล นักการเมืองที่รับผิดชอบ ผู้บังคับบัญชา บุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการ รวม ๘ เรื่องพร้อมกันไป ดังนี้

๒.๕.๑ สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอก เข้ามามีส่วนในการควบคุมตรวจสอบจริยธรรมของข้าราชการเพิ่มขึ้น

สาเหตุสำคัญของการประพฤติดีมิชอบในวงราชการ มาจากข้าราชการบางส่วนขาด

^{๒๕} กัลยาณี นิลเกาะ, “บทบาทของโรงเรียนนายร้อยตำรวจกับการปลูกฝังจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ”, หน้า ๕๕ – ๕๖.

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๖.

^{๒๗} อุดลย์ ณรงค์ศักดิ์, พล.ต.ต.ดร และคณะ, “โครงการวิจัยจริยธรรมในวิชาชีพตำรวจ”, รายงานวิจัย (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว), ๒๕๕๖), หน้า ๑๐ – ๑๔.

จริยธรรม ซึ่งอาจเรียกว่า จิตใจ จิตสำนึก จิตวิญญาณ และอุดมการณ์ก็ได้ โดยจริยธรรมมีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมหรือการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งรวมทั้งการกระทำหรือคვენการกระทำใดๆ ตามอำนาจหน้าที่ของข้าราชการ อันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ ซึ่งรวมทั้งการกระทำหรือคვენการกระทำใดๆ ตามอำนาจหน้าที่ของข้าราชการ ดำรวจอันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนโดยรวม ประกอบกับการควบคุมตรวจสอบภายในหน่วยงานของรัฐ ไม่อาจดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเนื่องจากการเป็นพวกเดียวกันสีเดียวกัน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหรือสนับสนุนให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอก เช่น ประชาชน สถาบันการศึกษา องค์กรเอกชน และสื่อมวลชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบพฤติกรรมและจริยธรรมของข้าราชการตำรวจเพิ่มมากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรค คือ การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ อันเนื่องมาจากการเป็นพรรคพวกเดียวกัน ดังนั้น การตรวจสอบหรือตัดสินพิจารณาดำเนินการใดๆ จึงมักไม่ค่อยตรงไปตรงมา เกิดการครหาในการปฏิบัติหน้าที่ได้

๒.๕.๒ สนับสนุนให้ดำเนินคดี และลงโทษข้าราชการที่ประพฤติมิชอบตามบทบัญญัติของกฎหมายอย่างเคร่งครัด

ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติอย่างเข้มงวดและรวดเร็วโดยดำเนินการกับข้าราชการทุกระดับ การสนับสนุนเช่นนี้จะมีส่วนป้องกันมิให้ข้าราชการคิดและปฏิบัติราชการในทางมิชอบ เพราะกลัวเกรงว่าจะต้องถูกลงโทษ

ปัญหาและอุปสรรค คือ การละเลยการลงโทษอย่างเข้มงวดทำให้ ข้าราชการที่ประพฤติมิชอบ ไม่เกรงกลัว ไม่สนใจ หรือไม่เชื่อฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชา ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กร

๒.๕.๓ ต่อต้านหรือไม่สนับสนุนค่านิยมของข้าราชการไทยที่มีอยู่แล้วในสังคม ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

ในเวลาเดียวกันควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เผยแพร่ สร้างและปลูกฝังค่านิยมที่ส่งเสริมการพัฒนาประเทศ ตัวอย่างค่านิยมของข้าราชการไทยที่มีอยู่แล้วในสังคม และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เช่น ค่านิยมที่ต้องการเป็นเจ้าคนนายคน, ค่านิยมในการประจบสอพลอ, ค่านิยมที่ชอบความสะกดศบายและเกียจคร้าน, ค่านิยมในหลักประชาธิปไตย, ค่านิยมแบบปัจเจกชนนิยม, ค่านิยมในความเป็นอนุรักษนิยม, สำหรับตัวอย่างค่านิยมที่ส่งเสริมการพัฒนา

ประเทศ เช่น ค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต, ค่านิยมในระบบคุณธรรม, ค่านิยมยึดถือหลัก การมากกว่าตัวบุคคล, ค่านิยมในความประหยัดและขยัน, ค่านิยมของการรวมกลุ่ม, และค่านิยมในการ ถือกฎ ระเบียบ วินัย

ปัญหาและอุปสรรค คือการต่อต้านหรือไม่สนับสนุนค่านิยมที่เป็นอุปสรรคต่อการ พัฒนาประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ยังไม่มีความชัดเจนหรือทำเป็นนโยบายอย่างเป็นทางการที่ ชัดเจน และต่อเนื่อง ทั้งนี้ ค่านิยมที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศมีมานานแล้ว จนข้าราชการ บางส่วนถือปฏิบัติจนเป็นประเพณีและวัฒนธรรมจนเป็นเรื่องปกติ

๒.๕.๔ ผู้บังคับบัญชาควรประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติราชการ

โดยใช้วิชาความรู้และประสบการณ์ในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม สำหรับการประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บังคับบัญชามี ๑๐ ข้อ ดังนี้

- เป็นคนสุจริต และไม่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตอย่างเด็ดขาด โดยควรละความชั่ว หรือบริหารจัดการหรือปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และพยายามแสดง ออกให้เห็นอย่างชัดเจนอย่างต่อเนื่อง เช่น ไม่เรียกร้องหรือรับทรัพย์สินเงินทอง รับส่วย รับผล ประโยชน์ตอบแทนในทางมิชอบ และไม่ปกป้องคุ้มครองช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทุจริต
- เสียสละประโยชน์และความสุขส่วนตัวเพื่อส่วนรวม
- ดำรงตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่อย่างภาคภูมิใจ มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และมี จรรยาบรรณ โดยควรระลึกและปฏิบัติในลักษณะที่ว่า เกียรติมาก่อนเงินหรือผลประโยชน์ในทาง มิชอบ
- มีไมตรีจิต ซึ่งครอบคลุมถึงมารยาทความสุภาพ ความเอื้อเฟื้อ มีอัธยาศัย และมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
- ทำตัวให้เป็นที่ยอมรับ หรือให้ได้รับความศรัทธาจากประชาชน
- เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ และรู้จักพอ
- สนับสนุนและยกย่องคนดี พร้อมทั้งดำเนินการกับคนไม่ดี เช่น ไม่ยก ย่อง นินทา และประณาม
- มีความเป็นผู้เชี่ยวชาญ และนำหลักวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร ราชการ และในการประพฤติตัวเป็นแบบอย่างที่ดี
- ปฏิบัติราชการในลักษณะที่แสดงถึงความเป็นมืออาชีพ ซึ่งหมายถึง รู้ จจริง มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และสามารถปฏิบัติงานเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมได้ อย่างมีประสิทธิภาพจริงและชัดเจน

- มิใช่เป็นเพียงผู้นำในการบริหารงานเท่านั้น แต่ควรเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำสูง กล่าวที่จะเป็นผู้นำ และกล่าวที่จะต้องตัดสินใจพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เช่น สอดคล้องกับข้อความที่ว่า A leader without leadership is not leader.

ปัญหาและอุปสรรค คือ ข้าราชการตำรวจระดับผู้บังคับบัญชาโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี ประพฤติชอบ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีการปฏิบัติหน้าที่ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา แต่เนื่องจากผู้บังคับบัญชาในระดับสูงจะมีการแต่งตั้งโยกย้ายบ่อยครั้ง อาจเป็นปัญหาให้การบริหารงานขาดความต่อเนื่องต้องเริ่มต้นใหม่ตามนโยบายของผู้บังคับบัญชาคนใหม่ ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาต้องปรับตัวเพื่อสนองนโยบายของผู้บังคับบัญชาคนใหม่ จึงขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ได้

๒.๕.๕ สนับสนุนให้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

ราชการ

โดยควรบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๔) และฉบับต่อไป พร้อมกับนำไปยึดถือปฏิบัติจริงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยพร้อมเพรียงกัน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

- ดำเนินการในทางสายกลางที่อยู่บนพื้นฐานความพอดี เน้นการพึ่งพาตนเอง ขณะเดียวกันให้ก้าวทันโลกในยุคโลกาภิวัตน์

- ความพอเพียงที่เน้นการผลิต และบริโภคอยู่บนความพอประมาณมีเหตุมีผล

- ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม มีสมดุลระหว่างกระแสการแข่งขันจากโลกาภิวัตน์ และกระแสท้องถิ่นนิยม มีความหลากหลายในโครงสร้างการผลิต มีการใช้ทุนที่มีอยู่ในสังคมให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่ดีงาม

- การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ในการเตรียมความพร้อม รู้เท่าทันต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีความยืดหยุ่นในการปรับตัว มีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืน

- การเสริมสร้างจิตใจคนและพัฒนาคนในชาติให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต มีสติปัญญา มีความเพียร อดทน และรอบคอบ

ปัญหาและอุปสรรค คือ การนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติยังมีน้อยมาก มีเพียงไม่กี่พื้นที่ที่ผู้บังคับบัญชาในระดับสูงนำมาเป็นนโยบายในการบริหารราชการอย่างจริงจัง

๒.๕.๖ ส่งเสริมให้การบริหารงานราชการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ แนวทางดังกล่าวนี้ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องบริหารราชการโดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ที่ประกอบด้วย ๖ หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งต้องส่งเสริมให้การบริหารงานราชการตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอย่างเคร่งครัด

ปัญหาและอุปสรรค คือ แม้จะมีกระบวนการปฏิบัติหน้าที่ราชการที่ประกอบด้วย กี่ขั้นตอนก็ตาม ถ้าในแต่ละขั้นตอนไม่ยึดถือกฎระเบียบ หรือตัวบทกฎหมาย ขาดคุณธรรม ขาดความซื่อสัตย์สุจริต ขาดความโปร่งใส หรือไม่เปิดโอกาสให้มีการควบคุมตรวจสอบทั้งจากภายในและภายนอก รวมทั้งขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ขาดความรับผิดชอบในการดำเนินงานและขาดความคุ้มค่าในการดำเนินงานในบางกรณีแล้ว กระบวนการปฏิบัติราชการนั้น จะไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

๒.๕.๗ สนับสนุนให้ผู้บังคับบัญชา ผู้บริหาร หรือแกนนำในการปฏิบัติราชการนำหลักธรรมมาปรับใช้

การจะพัฒนาจริยธรรมต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆของผู้ปฏิบัติ แล้วพัฒนาให้ครบถ้วนทุกองค์ประกอบ อันได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ ความคิดและจิตใจ โดยควรเน้นด้านจิตใจเป็นหลัก เพราะการพัฒนาจริยธรรมทั้ง กาย ความคิด และจิตใจ รวมถึงทักษะการทำงานให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม มีทัศนคติที่ถูกต้อง มีค่านิยมที่เหมาะสมดีงาม ย่อมสามารถนำไปพัฒนาตนเองให้มีจิตสำนึก มีอุดมการณ์ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ พัฒนาครอบครัวให้มีความรัก ความอบอุ่น พัฒนาหน่วยงานให้เป็นหน่วยงานที่มีคุณภาพในทุกๆ ด้าน และจะสามารถนำการพัฒนาไปแผ่ขยายกว้างไปสู่การพัฒนาชุมชนสังคม ประเทศชาติในที่สุด ด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจอย่างครบวงจร^{๒๔}

ปัญหาและอุปสรรค คือ ปัจจุบัน วิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจ ตามกฎ.ก.ตร.ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งเป็น

^{๒๔} กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือเสริมสร้างการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ, หน้า ๓๕.

ปัจจุบัน ยังไม่มีการนำหลักพุทธธรรมเข้ามาสอดคล้องกับกฎระเบียบต่างๆ ที่ชัดเจน ทำให้ข้าราชการตำรวจอาจยังไม่เข้าใจการนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมของตนเองได้

๒.๕.๘ สนับสนุนให้หน่วยงานทั้งหลายรวมทั้งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติราชการของข้าราชการด้านจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

โดยดำเนินการในลักษณะเป็นเครือข่าย หมายถึง หน่วยงานและประชาชนควรรวมตัวกันเป็นกลุ่มชุมชน เป็นองค์กรในพื้นที่ทุกระดับ โดยมีเป้าหมายและกิจกรรมเชื่อมโยงกัน และสอดคล้องกันกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้น ทั้งนี้ต้องเป็นในทิศทางที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนโดยรวม

ปัญหาและอุปสรรค คือ ปัจจุบันมีการสนับสนุนให้หน่วยงานทั้งหลายรวมทั้งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติราชการด้านจริยธรรมตามนโยบายของผู้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่องเพิ่มมากขึ้น แต่การประสานงานและการนำไปปฏิบัติยังเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปตามนโยบายของผู้บังคับบัญชาแต่ละท่าน

จากที่กล่าวมานี้ จะเห็นว่าวิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจทั้งหมด ๘ วิธี ซึ่งแต่ละวิธีมีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาแฝงอยู่ ด้วยเหตุนี้ ในบทที่ ๓ ผู้วิจัยจึงได้นำหลักพุทธธรรมมาใช้บูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อบกพร่องทั้งหลายให้ลดลงเพื่อให้การพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการตำรวจมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นและประสบความสำเร็จ

๒.๖ สรุป

จากการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาจริยธรรม ถือว่า เป็นกระบวนการ ต่อเนื่องในทุกช่วงวัยของชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อบุคคลเติบโตเป็นผู้ใหญ่ มีการดำรงชีวิตในสังคม มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติและรับผิดชอบ รวมถึงการเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้น การมีพื้นฐานความรู้ทางศีลธรรม ทศนคติเชิงจริยธรรมที่ได้รับมาในเบื้องต้นของชีวิต อาจพบกับสถานการณ์ที่ขัดแย้งในสภาพความเป็นจริงของชีวิตในสังคม ความซื่อสัตย์ สุจริต อันเป็นหลักจริยธรรมที่ดั่งงามของบุคคล พึงยึดปฏิบัติ อาจขัดแย้งกับสภาพข้อเท็จจริง ที่อาจทำให้เสียเปรียบบุคคลอื่น หรือขาดผลประโยชน์ ความเมตตากรุณาที่อาจส่งผลให้ตนเองเดือดร้อน หรือแม้แต่ความเสียสละ หรือการอุทิศตนเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น บางครั้งก็อาจเป็นอันตรายถึงชีวิต ข้อเท็จจริงที่เป็นความขัดแย้งของคุณค่าทางจริยธรรมดังกล่าว ทำให้บุคคลบางส่วนเกิดความสับสน ขาดความมั่นใจ และขาดความกล้าหาญทางจริยธรรมในการที่จะทำสิ่งที่ถูกต้องได้

ดังนั้น การปฏิบัติธรรมและพัฒนาการทางจริยธรรมนี้จะต้องพัฒนาไปที่ละขั้นอย่าง ต่อเนื่อง อย่าไปติดอยู่ที่ระดับใดระดับหนึ่ง จะต้องพัฒนาไปจนถึงประโยชน์สูงสุดระดับที่สาม ซึ่งเมื่อ พัฒนาไปจนถึงที่สุดแล้ว กฎธรรมชาติที่ว่าสิ่งทั้งปวงเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นั้นจะเป็นอย่างไร ก็ไม่สามารถทำให้เกิดการหวั่นไหวในจริยธรรมของบุคคลนั้นๆ ได้ ซึ่งถ้าทำได้ถึงขั้นนี้แล้วจิตใจก็ จะเป็นอิสระ มีความสุข โดยไม่ต้องขึ้นต่อวัตถุหรือแม้แต่ความดี ก็จะมีความสุขอยู่ในใจ ตลอดเวลา เป็นความสุขที่ไม่ต้องขึ้นต่อสิ่งอื่นใด เป็นความสุขที่เต็มเปี่ยมอยู่ในใจตลอดเวลา เมื่อ เป็นเช่นนี้แล้ว จิตใจก็จะเป็นอิสระและเป็นปัจจุบันทุกขณะ เมื่อถึงขั้นนี้แล้วชีวิตก็จะเป็นชีวิตที่ สมบูรณ์ เป็นชีวิตที่มีจริยธรรมที่พึงประสงค์สูงสุดตามแนวทางพระพุทธศาสนาได้

อาจกล่าวได้ว่า ข้าราชการเป็นกลไกสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดิน นับแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน และยังคงมีความสำคัญต่อไปในอนาคต หากข้าราชการดำรงขาดจริยธรรม ย่อมจะ ส่งผลเสียต่อประเทศชาติ และประชาชน ดังนั้น จริยธรรมของข้าราชการจึงเป็นสิ่งสำคัญ และ จำเป็นเพราะจริยธรรมเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดพฤติกรรม หรือการปฏิบัติหน้าที่ ราชการดำรง ซึ่งส่งผลต่อการให้บริการสาธารณะ และการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ใน ส่วนของปัญหาของข้าราชการดำรงนั้น อาจแบ่งเป็นปัญหาที่มีสาเหตุมาจากระบบราชการ และมา จากตัวข้าราชการดำรงเอง ด้วยเหตุนี้ การนำหลักพุทธธรรมมาใช้บูรณาการวิธีการพัฒนา จริยธรรมของข้าราชการดำรงจะสามารถทำให้ข้าราชการดำรงปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบของ จริยธรรมที่พึงประสงค์ได้เป็นอย่างดี

จากที่กล่าวมานี้ วิธีการพัฒนาจริยธรรมของข้าราชการดำรงมีทั้งหมด ๘ วิธี ซึ่งแต่ละ วิธีมีปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาแฝงอยู่ ด้วยเหตุนี้ ในบทที่ ๓ ผู้วิจัยจึงได้นำหลักพุทธธรรม มาใช้บูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อบกพร่องทั้งหลายให้ลดลงเพื่อทำให้การ พัฒนาจริยธรรมของข้าราชการดำรงมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นและประสบความสำเร็จ